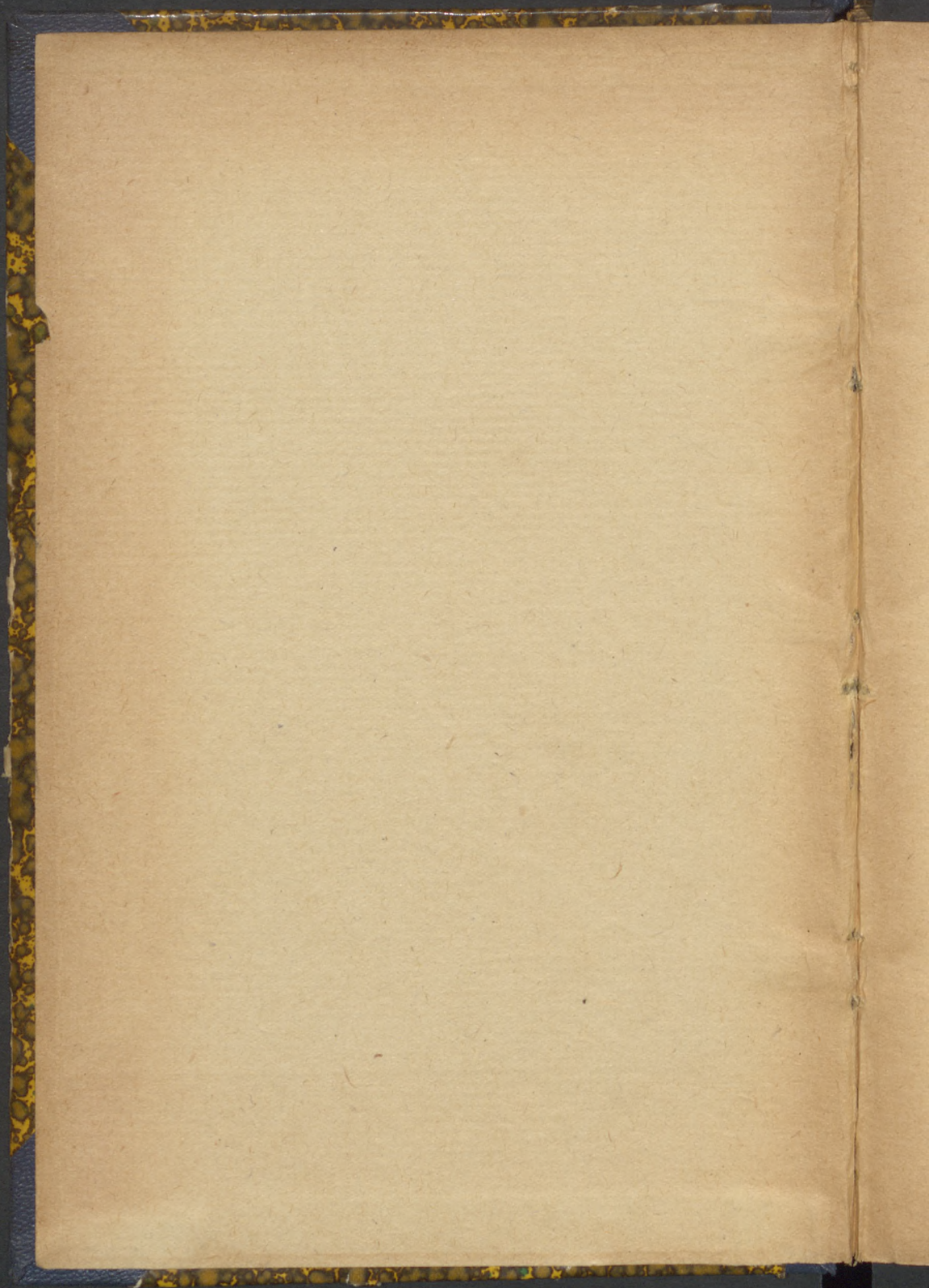
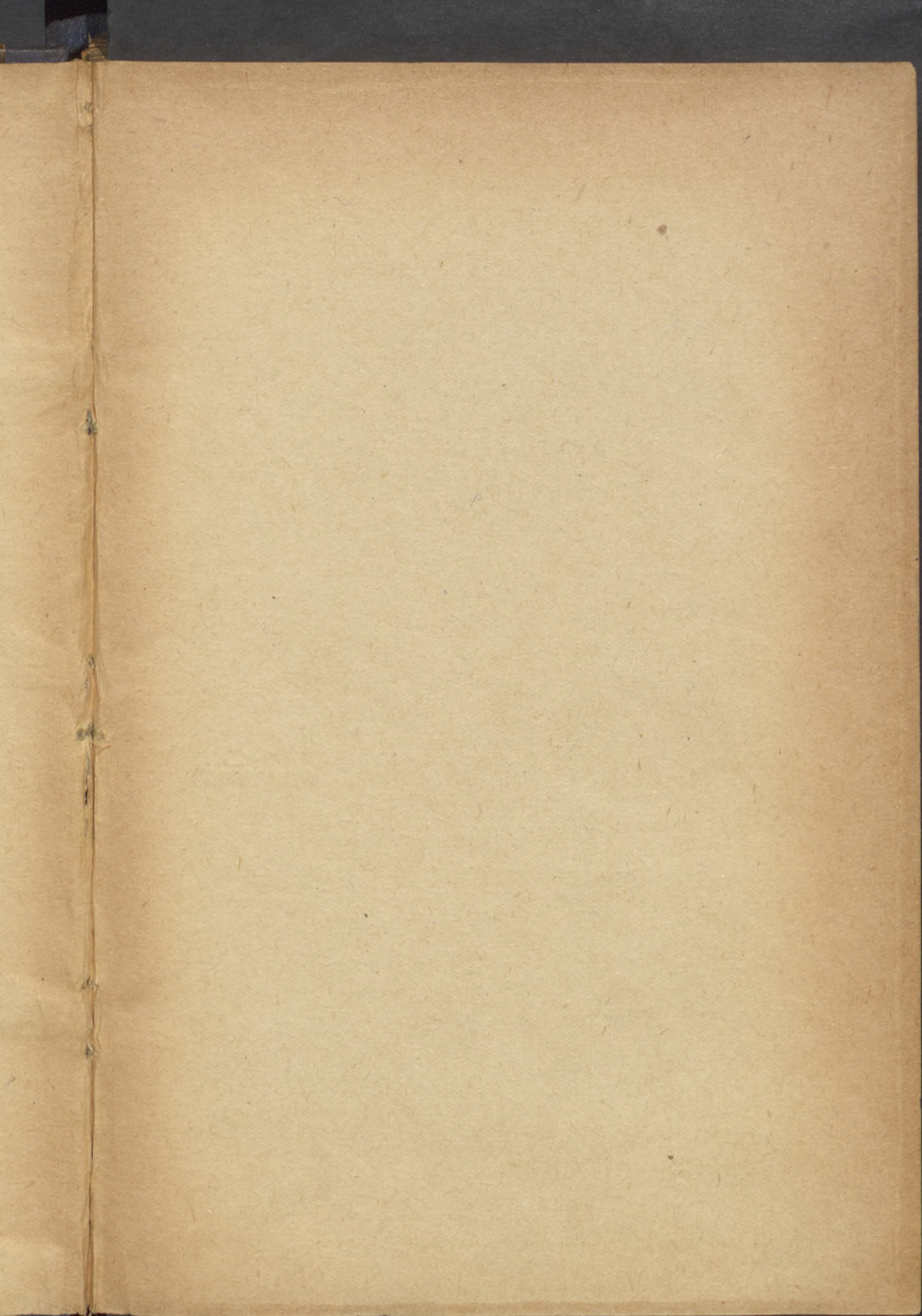
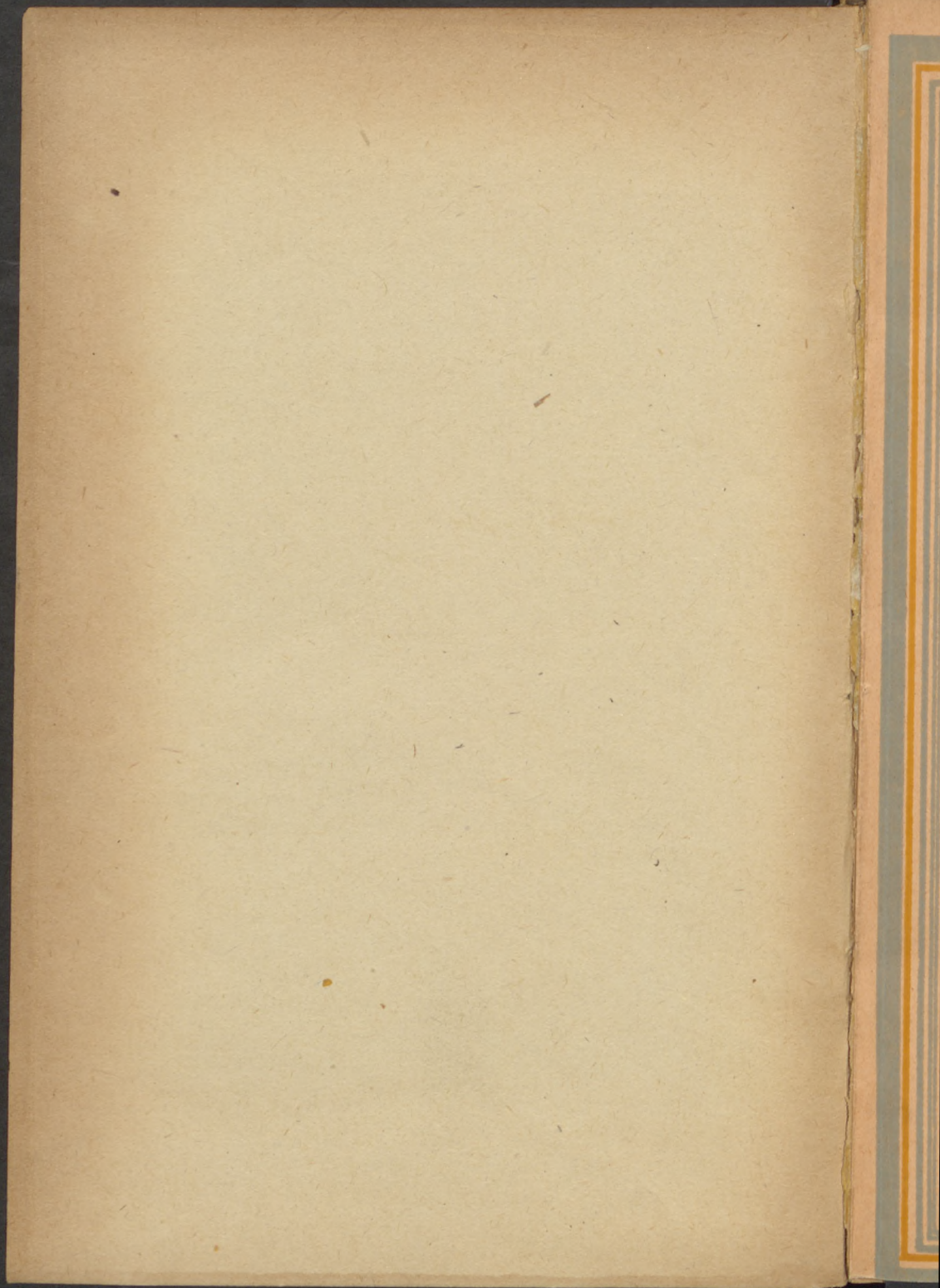

186697

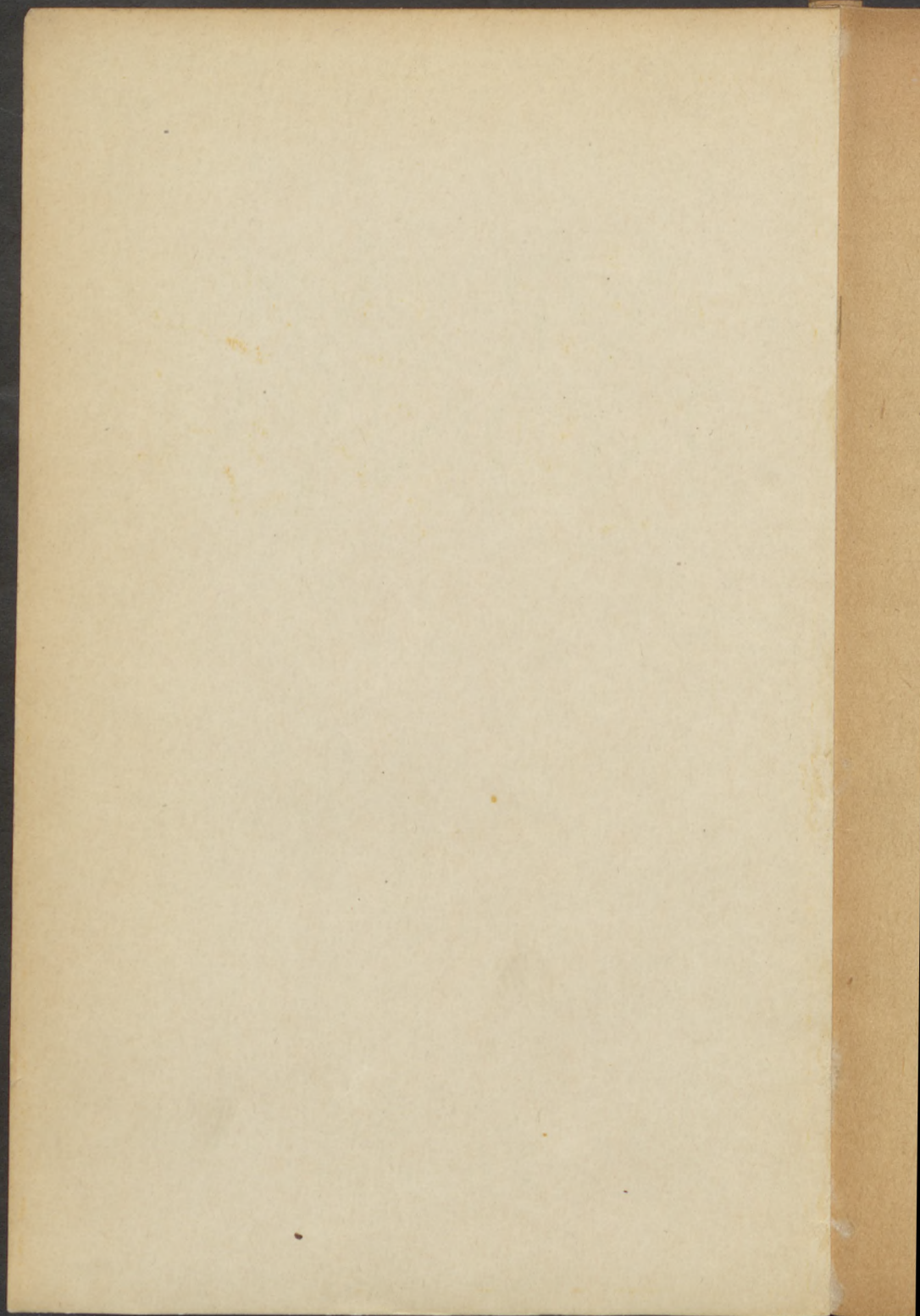

GÁBOR ANDOR

VIDÁM
KÖNYV

*Légrády Testvérek kiadása
Budapest*

Vejh

250

GÁBOR ANDOR

VIDÁM KÖNYV

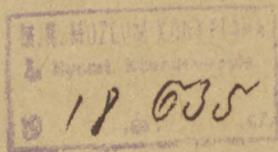
BUDAPEST
LÉGRÁDY TESTVÉREK KIADÁSA

P. o. kung.
694 ny /

Minden jog fenntartva,
a fordítás joga is.

186697

LÉGRADY TESTVÉREK NYOMÁSA, BUDAPEST.

HOGY ÉRINTKEZZÜNK ÉGY- MÁSSAL ?

— *Társadalomtudományi kézikönyv.* —

I. FEJEZET.

Tekintettel arra, hogy az ember az a négylábu társas-lény, akinek őt Plátó nevezte . . . Nem, ez nem jó. Azt akarom mondani, hogy nagyon fontos, hogy az emberek hogyan érintkezzenek egymással. Nem igaz? Már rég szükség van egy kis irányító műre ebben az ügyben. Nekem mondták, hogy szükség van rá, sőt azt is mondták, hogy ezt a házagpótlót én tudnám legjobban megírni. Ugy érzem, van benne valami, s ezennel el is kezdtem azt a hosszabblélekzetű művet, melynek tárgya a társadalmi érintkezés lesz. Több fejezetben fogom megvilágítani mindama lényeges eseményeket, melyek alkalmával emberek egymással érintkezni szoktak és el fogom mondani, mikor mit-hogyan kell cselekedni. Adataimat az

élet józan megfigyeléséből meritem, pontosabban: a pesti élet józanjából, de aki Pesten megél a tanácsaimmal, Londonban sem fog elpusztulni, ha követi őket.

Tehát: hogy' érintkezzünk egymással, mi emberek?

Ez az első kérdés, amire felelni kell általában, s ha az első kérdést sikerül megoldanunk, akkor a részletek sem lesznek talán nehezek.

Legjobb tehát, ha sehogysem érintkezzünk egymással. Ez a legjobb. A többi már nem ilyen jó, éppen azért a legjobb ez. Támadt-e már valakinek közülünk baja abból, hogy otthon ült a széken, vagy feküdt a divánon? Ugy-e nem? Ártalmas ez sohasem lehetett. Minden baj az emberiségre az emberek egymás-közti érintkezéséből háramlott. Férfiaknak férfiakkal való érintkezéséből lett az állam, a politika, az asztaltársaság, a dalárda, a háboru, s a többi bolondság, amikre nincs semmi szükség. De semmi. Nőknek nőkkel való érintkezése szülte a pletykát, a kalapot, a zsabót, a gyermek-ligát és ezeket a véresen komoly dolgokat, amik a létet megnehezítik. Férfiaknak nőkkel, vagy nőknek férfiakkal való érintkezéséből lett, mint tudjuk, a sze-

relem. Tehát ennek az összes gonosz következményei is, mint például, a házasság, a konyhapénz, a hiányzó kabátgombok, a család, a cseléd, a gyermek, a nagymosás, az eszmény és így tovább a végtelenségbe. Ki győzné előszámlálni azt a rosszat, ami mind abból lett, hogy férfiak nőkkel érintkeznek.

Az érintkezés legelső szabálya tehát az, hogy ne érintkezzünk egymással. Akkor az érintkezés oly kellemes lesz, hogy meglepő. Egyik ember ne vegyen tudomást a másiktól, ne vegye észre, hogy a világon van, s ha már észrevette, ne törődjön vele. Menjen el mellette és azt se mondja neki, hogy kukk. De ha már ennyit mondott, akkor többet semmiesetre se mondjon. Ez elég. Néha sok is.

Iszoláljuk magunkat egymástól. Legkönnyebb ezt úgy elérni, hogy a világra sem jövünk. Aki nem születik meg, fel van mentve a többi emberekkel való érintkezés kötelessége alól. Akár abban a tóban tölti el az ember az életét, ahonnan a golya a gyerekeket hozza, akár egy spirituszos flakóban, muzeumi polcon: mindegy, mind a kettő kitűnő mód arra, hogy kikerüljünk a társas élet veszedelmeit. Mindkét állapotban

ugyanis az ember nem tud beszélni, s a beszéd a legnagyobb veszedelem, mert az emberi érintkezés egyik legfőbb eszköze. De mert mindenki beszél, aki él, s ma már a süket-némákat is megtanítják beszélni (ami csak akkor volna jogos, ha a többi embereket, akik nem süket-némák, szintén megtanítanák hallgatni), tehát vissza kell térnem az első ideámra, amely szerint annak jó, aki nem él. Se már-megholt-embert, se még-világra-nem-jött embert nem láttam bajba jutni. Juliusz Cézár, ha meg nem születik, nem kénytelen elszenvedni azt a rút hálátlanságot, melylyel Brutusz a szívébe döfte a tört. A példákat nem is kell halmoznom ahhoz, hogy a tétel igazsága szembeszökő legyen.

Persze lehet ugyis megoldani az emberekkel való nem-érintkezést, ahogy bizonyos tibeti papok csinálják, akik husz éves korban elfalazzatják magukat, s harminc vagy negyven évet töltenek, mindenkitől távol, egy vaksötét barlangban. Ez azonban unalmas, nem ajánlom. Mások oszlopra állnak erdő közepén, ez se mulatságos. És az oszlopról — emberek vagyunk — le is kell jönni néha. Minek ez a fáradság? Okosabb föl se menni az oszlopra.

Tehát, hogy jól megjegyezzük: okos ember az, aki mingyárt meg se születik.

II. FEJEZET.

A lakás kérdését külön kell megtárgyalnunk. A lakás ugyanis, így hiszik az emberek, az a hely, amelyen az emberek vendégeket fogadnak. Ez egy ugynevezett alapvető tévedés. A lakás az a hely, amelyben az ember lakik és pedig nem mindenféle ember, hanem az az ember, aki a házbért fizeti. A *többi* ember másutt lakik, pontosabban meghatározva: a saját lakásán. A vidéki ember például a saját vidéki lakásán kell hogy lakjék. Már az is fölösleges, hogy ezt a lakását, amely az ő háza, az ő vára, egyáltalán elhagyja. Még fölöslegesebb, hogy Budapestre utazzék, legfölségesebb az a törekvése, hogy székhelyét az *én* lakásomba tegye át. Erre a célra külön intézmények, ugynevezett hotelek, létesültek, s akinek nincs lakása, akármi okból, annak ezeket a hoteleket kell felkeresnie. Lehet még lakni a Népszállóban és a Ligetben a hid alatt is. Ezek jó helyek. Az *én* lakásom azonban, amely az *én* váram, nem

jó hely, itt lakni nem lehet. Amennyiben lehet, annyiban *én* lakom benne, ami a házbérfizetéssel van összefüggésben. Ha vidékiek laknának benne, akkor ők is fizetnének házbért a háztulajdonosnak. De nem fizetnek, tehát: lakás kizárva. Azaz: lakás bezárva és senki be nem eresztve. Ezzel elkerültetik az a lehetőség, hogy az idegen lakásomat rosszul-berendezettnek találja. Az ágyat keménynek és — esetleg — poloskásnak. Nem is igaz. A lakás számomra egész jól van berendezve és az *én* ágyam nem is kemény. S ha poloskák vannak, tartom szerencsémnek, azok az *én* poloskáim, s nem is engedem meg nekik, hogy idegeikkel érintkezzenek.

Az ugynevezett futóvendég, a társadalmi érintkezés másik rákfenéje, ismét más elbírálás alá tartozik. A futóvendég az, aki futva érkezik, ha hívom, de még mászva sem megy el, mikor az órámát nézem. Öt percet fog tölteni nálam, mondja, de mikor az ötödik félórámát eszi, még akkor is itt van és mondja, hogy öt percet fog nálam tölteni. A futóvendég tehát kikerülendő. Körülbelül így:

Ó: Mikor vagytok otthon?

Én: Ó, ó, kérlek.

Ó: Mégis, mikor szoktatok otthon lenni?

Én: Na, na, nem épen.

Ó: Eszerint, ha például szerdán . . .

Én: Csütörtök, péntek, szombat, vasárnap, hétfő, napok . . .

Ó: Ha szerdán délelőtt megyünk, akkor . . .

Én: Hát természetesen, természetesen.

Ó: Szerdán délután négykor otthon találunk benneteket?

Én: Kéjjel, kéjjel, a legnagyobb kéjjel.

Ó: Szerdán délután négykor ott leszünk. Köszönöm a kedves meghívást.

Én: Höhöhő.

A futóvendéget eszerint nem lehet kikerülni. Ő az, akiről a költő (aki vátesz, a jövőbe lát) ezt mondja: Mert jönni fog, ha jönni kell. Nem kéne, hogy jöjjön, szó sincs róla, jobb volna, ha ott ütné meg a guta, ahol van, de azért mégis jönni fog. A cselednek pontos személyleírást kell adni róla: kis köpcös ur, nagy sovány asszonnyal . . . Nehogy beeressze, mert különben felmondás nélkül . . . Pompéjibe mentünk, meg nézni az Etnát . . . Hogy onnan nem látszik az Etna? Épen azért mentünk oda . . . Hát ha nekünk sikerül . . . Mink már ilyen turis-

ták vagyunk . . . Igen . . . Turivásár sátor nélkül, erről megjegyezheti.

Szurdán délután négy órakor nyakamon a futóvendég. Beeresztette az a disznó. El lesz bocsátva, a könyvét a kapitányságnál veheti át csak. Nézd: ugy emlékezett rá, hogy köpcös asszony és sovány ur. Pedig sovány asszony és köpcös ur.

Ha már a futóvendég bent van a lakásban, óvakodni kell az ülni igétől. És az összetételeitől. Nem szabad azt mondani: ültetvény, ültimátüm, vagy körül-belül, vagy sejk-ül-izlám, mert ezt félreérti és rögtön leül. Ha a futóvendég leült, akkor hat ökör semmiesetre ki nem huzza a székből. Elevátort is hasztalan építsz föléje. Magával emeli a fotelt is. Szólni egy szót sem szabad hozzá, mert ezt is félreérti, s azt gondolja, hogy hosszabb és kimerítő társalgást akarsz folytatni vele. Elég ennyit mondani:

— M . . . m . . . m . . .

Erre ő már elkezd: A gyerekek? Bizony azok nincsenek jól. Hát az ótvar mostanába nagyon rájár a kicsikékre. Ki a házi-orvosunk? Doktor Egyfogatu. Nagyon kiváló gyerekorvos. Gégész és beltanár. És hogy tud bánni a gyerekekkel! Rá se néz és tudja mi baja. Áá, mondja a gyerekeknek és

a gyerek már gőgiesézik. Nem láttad a kisebbiket? Hát az tisztára! Az maga a gőgie! Majd elhozzuk . . .

— M . . . m . . . m . . . — mondod te.

Erre ő folytatja: Hát persze, hogy a dadával együtt. Csakis. A katona nem jön, az napközben nincs a dadával. Nem frejter, őrmester. Asztalos volt civilbe. Nagyon érti a mesterségit. A szakácsné lábát is ő csinálta meg. Mondja, hogy most a Ters-tyánszki nagyon szekálja a garniziót . . .

És így tovább. Délután négytől este nyolcig. A eseléd már bejön és azt mondja, hogy teríteni akar vacsorára, aztán azt is mondja, hogy tálalva van, hogy a kocsi előállt, hogy becsukják a kaput, hogy . . . Mindenfélét mond, futóvendég még ül a székben és várja, hogy megkináljuk teával. Nem, nem! Nincs tea a házban! Kávével? Utáljuk. Szivarral? Nem iszunk. Pálinkával? Nem szivarozunk. Ül, ül, ül.

Abba is kell hagynom, mert nem akar elmenni.

III. FEJEZET.

Kérem a mélyen tisztelt hallgatóságot, azaz olvasóságot, hallgasson figyelemmel szavaimra és ne mondja, hogy hiábavalóság-

gok, amiket itt előadok. Nincs senki, aki ne okulna az általam tárgyaltakból. Most, engedelmükkel, a telefonra fogok áttérni, a modern technikának eme gyönyörű vívmányára, melyről sokan azt hiszik, hogy Edison csak azért találta ki, hogy az emberek társadalmilag könnyebben éritkezzenek egymással. Ez megint csak nem igaz. Ha jól értettem meg Edison intencióit, amiket nékem kifejtett, mikor legutóbb Budapesten járt, (megnézendő, mi az igazi amerikai világváros) akkor közelebb járok az igazsághoz, azt mondván, hogy a telefon épen a társadalmi érintkezés enyhítésére, szűkítésére, szabályozására és illetőleg — ahogy az ügyvédek mondják — teljes megszüntetésére találatott fel. Ismerőseim megdöbbenve szokták mondani:

— Egész nap telefonáltam hozzád! Senkise felelt. Mért tartasz akkor telefont? És mit csinálsz a telefontal?

Sorrendben fogok felelni a két kérdésre. A telefont igazán nem azért tartom, hogy mindenki, akinek öt perc szabadideje van, ez idő alatt szellemi facérságát a dróton át belémtörülközze. A telefon nem azért áll az asztalomon, hogy mindenki beszélhessen velem, amikor neki tetszik, hanem

azért, hogy *én* akkor beszéljek az emberekkel, mikor nekem tetszik, azaz, akkor *ne* beszéljek velük, mikor nekem nem tetszik. Ez éppen a hála-isten-dolog benne. Az uccán — melyről már beszéltem — nem szaladhatok át állandóan a másik oldalra, ha kényelmetlen ember jön velem szemben. Az uccának csak *egy* másik oldala van, kellemetlen ember azonban ötszázezernél sokkal több van Budapesten. Az uccán tehát nagyon sokszor bele kell szaladnom a veszedelembe, mert sem el nem sülyedhetek, sem a levegőbe nem emelkedhetem. A telefonkagylót azonban akkor teszem le, amikor éppen elégnek tartom a beszélgetést. Mikor tartom elégnek? Például:

— Halló! — mondja ő.

— Halló! — mondom én.

És leteszem a kagylót. Miért? Mert elégnek tartom a beszélgetést.

Vagy:

— Halló! — mondja ő és hozzáteszi:
— Kérlek szépen nagyon fontos ügyben, csak egy pár percedet akarom . . .

— Kérlek alásan — mondom én — igazán a legnagyobb örö . . .

És leteszem a kagylót.

Néha, valóban, föl sem veszem a kagy-

lót. És ilyenkor — most jön a felelet a másik kérdésre — csakugyan csinálni kell valamit a telefonnal. Mert hogy csöngessen, azt megtiltani nem lehet neki. Csönget és ezzel lármát csinál. De csak csinálna, ha nem gondoskodnám róla eleve, hogy a lármát mégse csinálhassa. Mi van ezért a telefonsekrenykémen? A következők:

1. A kis csengők álla fel van peckelve hetilapokkal, amik, mint tiszteletpéldányok, töltik be nemes hivatásukat. De a telefon még berregne így.

2. A hetilapok fölé van boritva könynyebb házi kabátom.

3. A házi kabátom fölé van téve egy tengeri füvel teli vánkos, ami nagyszerű hangfogó.

4. S hogy a telefon mindenesetre olyan néma legyen, mint a hal, mindezekre még ráterül az ablakfüggöny, mely éppen azon a helyen van lelógóban.

Egyéb nincs a telefonon, nem mintha nem szívesen tennék rá még egy matrácot, vagy két mentőövet is, hanem, mert arra a szerény kis kasztlira igazán nem fér föl egyéb.

Az így domesztikált telefon a legkitünőbb eszköze a társadalmi érintkezésnek.

Van, de csak amikor akarom, amikor mindeme takarmányaitól megszabadítom. Mindig van, amikor én használni akarom, soha sincs, amikor ismerősöm, a kedves Akárki, husz kilométer távolságból szeretné életem egyensúlyát felbillenteni azzal, hogy három kinosat mond be valahol számomra a világot jelentő drótba.

Viziteket, amik jelentkeznek, legjobban azzal lehet elhárítani, hogy ön, telefontulajdonos, azt mondja neki, vizit-tulajdonosnak:

— Gyere csak, de előbb telefonálj.

Hogy telefonálni tudjon, azt meg lehet — és meg kell — akadályozni az előbb említett módokon, s ezáltal egyszersmind azt is megakadályoztuk, hogy a vizit-tulajdonos a birtokában levő vizitek egyikét nálunk elhelyezze.

Akinek nincs telefonja, az is tanuljon az előbbiekből. Ezt annál inkább megteheti, mert akinek *van* telefonja, az is úgy csinál, mintha nem volna telefonja.

IV. FEJEZET.

Tisztelt gyászoló gyülekezet, ideje, hogy áttérjünk a klubokra és egyéb zárt kö-

rökre, melyek szintén a világon vannak. Bár az a régi görög geométer, akinek a neve most nem jut eszembe, annak a városnak az ostrománál, amely városnak a neve szintén elszaladt a memóriámból, midőn ama katonák jöttek, kiknek nemzetiségéről épugy megfeledkeztem, mint a többi részletekről, — így kiáltott fel: *Noli tangere circulos meos* (vagyis: ne zavard a köreimet): ez nem azt jelenti, hogy a körökről nem szabad beszélni. Sőt, mikor a rendőrség egyenesen zavarni kezdte a köröket és négyyszögesíteni akarván őket (— ami lehetetlen —) becsukta nagyrészüket, én mindig azt vártam, hogy mikor zavarják már az én köreimet, amikbe én járok. Ám nem bántotta őket senki, úgy, hogy e sorokat is ama körök egyikében írom.

A klub tehát az a hely, ahová beírnak az embert, mint rendes tagot és pedig azért, hogy egyeseknek legyen mit névjegyükre írniok. Ugyanis mit tudják azt Mecenzéfen, hogy például mi a különbség a Kisfaludy-társaság rendes tagja és a Józsefvárosi társaság rendes tagja közt? Társaság: társaság. Egyik olyan, mint a másik. S aki tudatlanságból úgy véli, hogy a két társaság egy hajszállal sem különbözik egymástól,

az a tudomány szerint sem téved. Aztán meg: gondoljunk nyári utazásainkra és ama névjegyekre, francia szövegüekre, amiket ilyen külföldi utaink számára nyomatunk. Ezeken a névjegyeken roppant sok tagságnak *kell* állni, mert *kell*, hogy ezek a névjegyek tekintélyesek legyenek. Ime, egy jó nyári névjegy:

PAUL NIMOLÉ

Membre de la Société Leopoldienne,
membre du Cercle des Couglizoo's
membre de la Table d'Edison,
membre de l'Institut Royal etc. etc.

Ez hihetetlenül előkelő. És hogy mi az értelme? Le fogom fordítani magyarra:

SENKI PÁL

a Lipótvárosi Kör tagja, a Kuglizó
Kör tagja, az Edison-Kávéház törzs-
vendége, a Royal-gőzmosó kun-
csaftja . . .

Nincs ebben semmi család. Csak műfordítás ez, okos és céltudatos lefordítása olyan szavaknak, amik magában az anya-

nyelvben semmit se jelentenek. De egy ilyen névjegy, beküldve egy párisi színház igazgatói irodájába, esetleg megteszi a hatását és két szép földszinti jegyet jövedelmez a névjegy tulajdonosának. Pénzbe a névjegy alig került, hiszen a nyomdaköltségek nem haladják túl a két koronát s a tagságokért az ember semmitsem fizet. A klubnak azért vannak tagsági díjai, hogy a rendes tagnak legyen mit meg-*nem*-fizetni. Az összegyűjtött — és kiadatlan — tagsági díjak képezik a pesti embernek legbiztosabb hagyatékát. Ez az, ami az özvegynek jut, az árváknak csak a névjegyek maradnak.

Ezen túl azonban a klub a legveszélyesebb helyek egyike, még az uccánál is veszélyesebb, mert itt mindenkit barátságosan üdvözölni kell, akit a sors elénk hajigál. Itt ugyanis mindenki, aki nem pincér, tagtársunk, ami még szorosabb köteléket jelent, mint az embertársi viszony. A tagtársról az ember öt évig azt hiszi, hogy nagypraxisu orvosdoktor, egyetemi tanár s egy szép napon a lapokból kiderült, hogy fakereskedő, akit hamis bukás miatt most vonnak törvényes felelősségre. A jelenlegi orvostanár (és leendő bukott fakereskedő) közt és köztem sokszor meleg beszélgetés fejlődik így:

- Jó napot, jó napot.
- Jó napot.
- Mi új?
- Köszönöm kérdésit.
- Lehetne segíteni, mi?
- Lehetne.
- Ahogy a pozsonyi rabbi mondta...
- Ugyanugy.
- Egy kis millióeskával?
- Avval is.
- Vagy egy-két sarokházzal?
- Na igen.
- És általában?
- Zozó.
- Egészség? Betegség?
- Nem rossz.
- Kedves neje?
- Ehe.
- Gyermekei?
- Vannak.
- Isten megáldja.
- Meg.

Aztán megint sokáig nem találkozunk. Csak a lóversenytéren, ahol barátom, az orvos tanár, hamis tiketteket akar beváltani, rendőrök fogják körül, arra megyek, meglátom, mielőtt odébbmennék: hivatkozik rám. Igazolom, hogyne igazolnám, hiszen

klubtársam, pajtásom, mindenem. Szabadon bocsátják, karonfogva távozunk. Öt koronát kölesön kér. Pá, pá... majd a klubban. Hát persze, hogy ott.

V. FEJEZET.

Megbocsátja a publikum, hogy már egy hét óta elhanyagolom társadalmi nevelését, de igazán nem csak abból él az ember, hogy másokat a boldogulás és jól élés szabályaiba beavat. Más dolgom volt; ezért csak most térhetek vissza kis művemhez, melyet nagynak és örökérvényűnek tervezek. Ezzel ismét megfullasztom néhány barátomat, de nem baj: fulladjanak meg mind; meleg sorokban fogok megemlékezni elhunytukról.

Az érintkezés egyik legfőbb normája, hogy ha már végleg nem tudtuk elkerülni egymást, ha már okvetlenül, a legokvetlenebbül, szóba kell állanunk egymással, akkor csak, de csak-csak és kizárólag kellemetlen dolgokat mondjunk egymásnak. Egyebet, a köszönésen kívül, semmit. Bizonyos néger törzseknél, így olvasom, a divat az, hogy az emberek, mikor találkoznak, azzal fejezik ki ezen való örömeiket, hogy vállon

köpködik egymást. Hát ne vállon, uraim és hölgyeim, ne vállon, hanem szembe. Ahogy a magyar közmondás mondja, (mert a magyar közmondás mindent megmond:) szembe rózsám, ha szeretsz. Találkozás alkalmával úgy köpjük egymás pofájába a kinos dolgokat, hogy ez ellen acél-ernyő se használhasson. Másutt másként alakult ki a divat. A francia emberszólás például mindig hátmögötti. S miután valaki, a hátam mögött, azt mondta, hogy megöltem apámat, rögtön utánna, nekem, a világ legkedvesebb arcával egy olyan édeset mond, hogy olvasztott szirupnak érzem. Ez azonban nem jó. Mert e metódus mellett én nyugodtan élhetek. A cél pedig nem az, hogy én és ő és mindenki nyugodtan élhessen, hanem az, hogy minél komisszabbul és gyatrábban érezzem magamat ezen a poshadt világon. A rosszat rólam eszerint nem a hátam mögött kell mondani, mert esetleg arról nem értesülök, hanem egyenesen az arcomba, sőt célozni kell, hosszan és nyugodtan s aztán belőni a gonosz dolgot a képembe.

Igy:

(*I. számú mintabeszélgetés, kipróbálva.*)

— Jónapot, jónapot.

— Van szerencsém.

— Igazán? Pedig azt hallom, nem sok szerencséje van.

— Ehe, hühü . . . (vagy valami ilyen dadogás részéről, mert még nem tudom, honnan kapom a lövedéket.)

— Na igen . . . mondják, hogy az állása.

— Ihihigen . . . az állásom . . .

— Mondják, hogy megingott.

— Mondják?

— Mondják. A főnöke; beszéltem vele személyesen, ki akarja rugni.

— Ki? Engem?

— Magát, magát. Már ilyen ember. Én mondtam neki, hogy nincs igaza.

— Megmondta neki?

— Meg. Megmondtam neki, hogy nem azt kell nézni, hogy valaki használhatatlan, nem ért a munkához, fogalma sincs a világról, nem tudja, hol lakik az isten . . .

— Nem ezt kell nézni?

— Nem. Megmondtam a főnökének.

Hanem . . .

— Hát mit kell nézni?

— Azt, hogy családos, szegény, nyavalyás ember . . . Aki, ha kidobják, az ut-

szélén döglik meg, vagy a szemétdombon.
Na nem igaz?

— De igaz. I . . .

— Ezt mondtam a főnökének. No mer' igaz is. Hol kap maga kenyeret, ha magát kilökdösik? Ebben a korban? És ezekkel a tehetségekkel? És evvel a gyámoltalansággal? És evvel az élhétlenséggel? Hol? Nem? Sehol. Éhenhal, egyszerűen éhen hal. Mer', ugy-e, zsákot nem hordhat . . .

— Nem, nem.

— Mer' ahhoz se ért. Hát ezér'. De megmondtam a főnökének.

— És ő mit mondott?

— Na, hiszen ismeri. Hogy neki mind-egy. Hogy bánja is ő a maga családját. Ott egye a fene az egész pereputtyát, ahol van. Ő úgy kiveti magát, hogy a lába nem éri a földet. Az ő vállalata nem szegényház és nem hajléktalanok menhelye. Maga röpülni fog.

— Köszönöm, köszönöm, maga nagyon kedves.

— Édes istenem . . . az ember megteszi a magáét.

És az én emberem odébbmegy és nem várja meg, hogy velem mi történik. Én csak állok és nézek utána. Mit csináljak? Mond-

jam neki, hogy tudom, hogy a feleségéből él, akit csinos összegért adott el, mikor még az asszony csinos volt, de most már nem csinos, hanem ráncos és avas, ennek következtében senkinek sem kell, ennek következtében nincs üzlet, ennek következtében imminens az a veszedelem, hogy becsukják, mert hamisan kártyázik, mivel megtudták róla, hogy mielőtt Pestre feljött, az adóhivatalban szolgált, ötezerkétszáz koronát sikasztott és akkor is az asszony vetette közbe magát érte, de olyan ügyesen, hogy vetés után a miniszteri vizsgálóbiztos karja között maradt.

Mondjam-e? Én nem mondom. De tudom, hogy mondani kellene és ön, dr. Embertárs, akit kitanitottam, igenis mondani fogja, sőt még cifrábbakat fog mondani. Szembe, szembe! nem mosolyogva, hanem kajánságtól elfeketedett arccal, esillogó-villogó, kidülledt szemekkel.

VI. FEJEZET.

Kénytelen vagyok művem címét a kezdőbetűkre rövidíteni, mert annyi hivatkozás fog történni rá, hogy nem akarok az embereknek a hosszú cím kimondásával fölösle-

ges fáradságot okozni. A törvénykönyveket is így idézik az ügyvédek. Békátét mondanak és bétékát (Bkt., Btk.), ami vagy Közuti villamost, vagy büntető perrendtartást jelent. A nevezetes futball-klubbok neve is mint Emtéká, Bétécé, Tébécé van forgalomban, s nem baj, hogy e rövidítések közül egyik, nem tudom melyik, tuberkulózissal egyenértékű. Folytatom tehát a H. É. E-t, vagyis a háéet, az egymással való érintkezés kódexét.

A társadalmi érintkezés legnagyobb kontingense nem a szalónokban, nem a klubokban, nem is a kávéházban játszódik le, hanem a villamos-kocsikon, melyeken a város lakossága ide-odaközlekedik. Ez a közlekedés ugyan fölösleges, mert mindenki maradhatna ott, ahol van, amely esetben sokkal kevesebb kellemetlenség történnék, de hiába minden: ki van találva már, hogy az ember helyét változtassa s hol itt, hol ott üsse fel a fejét, vagy azt a gömbölyű gombot, ami a fejét helyettesíti.

Elképzelem, milyen nagyszerű volna, ha mindazok az emberek, akik engem nem szeretnek, pedig vannak jó egynéhányan, gyökeret vernének az édes anyaföldben s nem tudnának arról a helyről, melyen meg-

gyökeresedtek, elmozdulni. Oly hálás volnék irántuk, hogy mindennap, kis kannával kezemben, megjelennék előttük, miként a Jó Kertész, és meglocsolnám száraz talajukat. Megkérdezném tőlük, hogy' vannak, mit csinálnak, nincs-e valami kivánságuk, nem üzennek-e valamit a városba?

Sajnos, nincs szükségem a kannára, még ebecskémet sem kell kivinnem magammal hozzájuk, mert ezen emberek nem vertek még gyökeret, hanem szaladgálnak körül a városban, mindenütt előbb vannak, mint én, már el is intézték ügyemet, mire én megjelenek. S mindezt nagy mértékben elősegíti a villamos, a közlekedési eszköz.

A villamosra tehát óvatosan kell felszállni. Ha már a perronon van egy ismerős, akkor jobb lent maradni a gyalogjáró kövén. Jobb. Jobb neked egyedül az aszfalton, mint kettesben a villamoson. A koci belsejébe halkan és észrevétlenül kell besuhanni és egy sarokban kell helyet foglalni. A következő másodpercben már elő kell venni egy lapot és olvasni kell. Erre a célra legjobbak a hatalmas angol napilapok, amik olyanok, mint a sir, melyről a költő ezt mondja:

O, mert a sir mindent elfed . . .

Az ember elfedeti magát egy ilyen nagy angol napilappal s mögüle, mint kerítés mögül, aggódva néz ki minden megálló-nál, hogy csak civilek szálltak-e fel, vagy ismerősök. Ha csak civilek, akkor boldogan fellélekzünk és olvassuk tovább a londoni napi híreket, ha ismerősök, akkor még közelebb huzzuk arcunkhoz az ujságlededőt és a Miatyánkot kezdjük mondani, vallás-különbség nélkül. Ennek a szövege a következő:

— Hhajajaj, csak észre ne vegyen, csak észre ne vegyen ez az akasztófáravaló, s ha már isten nem olyan kegyelmes, hogy észre ne vetetne vele, akkor legalább annyit engedjen meg, hogy ez a gazember meg ne ismerjen. Ám, ha még ez is lehetetlen, érje be az illető azzal, hogy a nevemet harsányan végigrecsegi a villamoson: „Jónapot kedves Mitugrász János, író és hirlapíró“ úgy, hogy mindenki rám néz és én szégyeltemben el akarok sülyedni, mert ez álnevem alatt épen tegnap irtam egy olyan kroit, mely Európa szégyene s melylyel utólag nem akarom magamat azonosítani. Ajaj, csak ide ne jőjjön, csak ne kérdezze hangosan: Irunk? irunk? írjuk-e még azo-

kat a piszkos kis cikkeket azokról a marhaságokról?

Mire a Miatyánk véget ér, az ismerős már ott is van, szemben velem, megvereggette a térdemet, elhuzta az angol lapot az arcom elől és mondja a szöveget:

— Maga az, édes Csüddögölő? Hát mit szól ahhoz, hogy . . .

Ahhoz én azt szólok:

— Pardón, József-ucca, ugy-e?

— Nem a, csak Teréz-tér?

— Odamegyek, odamegyek. Isten vele, kedves ihiti, (mert a nevét nem tudom) . . . Adja át tiszteletemet a kedves hühühü . . . (mert nem tudom, kinek adhatná át a tiszteletemet: de nem baj: adja át például a hadtestparancsnoknak, vagy a képviselőház elnökének: azokat feltétlenül tisztелеm).

És leszálok és megpróbálkozom egy másik villamossal. Ha két-három próba nem sikerül, ha mindig beleszaladok valakibe, akkor látom, hogy máma pehhes napom van, s áttérek azokra a járművekre, amik nem a társasutazás eszközei, hanem önálló bérlmények, vagyis az egyfogatura, a kétfogatura, utasításul adva a kocsisnak, hogy ha valaki barátságosan füttyent, mert meglátott s a kocsit megállítván, beszélgetni akar

velem, akkor véletlenül úgy csipjen oda a barátságos ember arcába az ostorral, mint-ha az illető közlekedési rendőr volna és ő — a kocsis — nagyon haragudnék rája.

Aki nyugodtan akar közlekedni a vilamoson, az legjobban teszi, ha egy kisebb, olcsó autót szerez be magának. Azt mondják, tizezer koronáért már egész jó kocsi kapható s az üzembentartása sem kerül többbe havonként hét-nyolcszáz koronánál. De megéri. Egy ilyen autóval az ember végigrohan a köruton és összes barátainak felköszön a villamosokra, melegen, kedvesen, ezzel az arckifejezéssel:

— Látod, látod, autón kell vágatnom, pedig milyen szívesen állnék meg egy-pár percre, hogy veled, Édes Emberem, néhány kellemes szót cseréljek. De ilyen az élet, egymásért dobogó sziveket elválaszt egymástól s ösvényeinket szanaszerte szakítja. Ó Kedvesem! Repedj meg.

VII. FEJEZET.

Ez a fejezet már nincs meg. Eddig irtam, ugyanis alapvető nagy művem, amikor a háboru kitört. A háboru, amelyet, épen az embereknek egymással való érint-

kezéséből, előre láttam. Tessék visszalapozni: mit mondok az első fejezetben, mi származik abból, ha férfiak érintkeznek egymással. Többek közt háboru is. S mert igazam volt, abba hagytam e nagyszerű munkámat, mely így 'bús töredék' maradt. Valószínű, hogy nem az egyetlen pusztítása a háborunak. Láttam embereket is, akik bus töredékek csupán. Csak — ezt a háboru ötödik esztendejének hajnalán írom le — maga a háboru nem akar befejezetlen maradni. Teljesen ki akarja élni magát. Soha az élet ezt megcselekedni nem tudta. Ugy látszik a halálnak ez sikerül: a halál teljesen ki fogja élni magát s az utókor tapsolni fog. Mert utókor azért lesz, csak éppen veszedelmesen hasonlítani fog az utó-kórra.

Mily vidám dolog!

Abba is hagyom . . .

GÜMŐ.

A sarkon egy ember áll és nézi a plakátot, ami a falra van ragasztva. És mig nézi, egyre csóválja a fejét. Szemmellátható, hogy rettentően bosszankodik azon, amit a falon lát.

Ilyenkor legyen jó ember az ember. Odamegyek a bosszankodó mellé, megállok én is, nézem a plakátot és én is megcsóválom a fejemet. Biztos, hogy ha ezt látja, meg fog szólalni és megmondja, mért bosszankodik. Ördögöm van, lélekbuvár vagyok, nyertem: az ember megszólal:

— Hát tetszik látni, milyen butaság!

Én ugyan még nem látok semmit, de már helyeslek. Hogy ő folytassa. Folytatja is.

— Ez, kérem, a hivatalos ész. Minálunk Magyarországon, ha az isten hivatalt ad az embernek, az eszét mingyárt elveszi tőle. Én még nem láttam hatósági irást, amiből ne bömbölt volna a bárgyuság.

(— Kicsit goromba fiu — mondom magamban — de általában igaza van. Lásuk csak.)

— Tessék nézni. Telikeni a várost ilyen plakátokkal.

— Milyen plakátokkal, kérem?

— Ami itt is van. „Védekezzünk a gümőkór ellen.“ Hát kérem. Kihalásznak valami ócska könyvből valami ócska betegség és felírják a falra, hogy védekezzünk ellene. A szegényember megáll, nem igaz? elolvassa, hogy valami okosat tanuljon a falról és akkor látja, hogy arról mesélnek neki, hogyan védekezzen egy olyan betegség ellen, amihez semmi köze, se neki, se semmiféle ija-fijának. Lehet, hogy ez a hogyishiják valami nagyon nevezetes betegség volt ezelőtt ezer évvel, vagy talán most is nevezetes Délamerikában, de én mondom magának, uram, hogy én még sohasem hallottam ebben az országban senkitől, hogy ő gümőkórban szenved. Lehet, hogy nem is emberé ez a kórság, hanem krumplié. Annak van gümője.

— Az gumó, kérem — próbálom helyreigazítani.

— Gümő, gumó, az mindegy. Én már úgy is hallottam, hogy gamó. Én, kérem,

nem pesti születés vagyok, én jártas vagyok a magyar nyelvben.

Belenyugodtam. De ő még nem.

— Uram, ezen megy tönkre az ország!

(— Nna, nem épen ezen — mondom én, de csak befelé. — Ha épen akar, tönkre tud menni ez az ország egyeben is. — De hagyom.)

— Higyje el nekem. Tele van a város tüdővészszel és tuberkulózissal és ahelyett, hogy arra tanítanák ki a népeket, hogyan óvják magukat attól, tetszik látni, teliragasztják a házakat avval, hogy „Védekezünk a gümőkór ellen“. Hát ilyen marhaság, tetszik látni!

És én tetszettem látni. A hatóságnak tényleg kevés az esze. — De legalább a közvéleménynek sok van.

UTAZÁSAIM.

1.

Budapestről — Valahová.

Már gyermekkoromban, de lehet, hogy még annak is előtte, utazó szerettem volna lenni. Csábitottak a nagy távolságok, az idegen emberek, a meglepő szokások, a furcsa életviszonyok. Később, mikor már megnőttem és megismertem magam körül az életet, még jobban szerettem volna utazó lenni. Különösen kétféle. Sarki utazó és másféle. Minden utazóban közös az, hogy nem otthon van és nem azokkal az emberekkel érintkezik, akik közé született. Tesék már elhinni, hogy ezt mindig szerettem volna. Világéletemben jobban szerettem *tíz* távollévő embert *egy* jelenlévőnél, s nagyobbra tartottam egy kongó-négert, aki, ha éhes, embert eszik, de akit soha életemben nem látok, egy miniszteri osztálytaná-

esosnál, aki elrontaná a gyomrát, ha csak egy kis filét kellene emberhusból ennie, de a kivel érintkezniem kell személyesen.

Erre magyarázom azt is, hogy nemcsak gyermekkoromban, hanem később is, tehát kora-ifjúságomban, vagyis: még tegnap este is, mikor lefeküdtem, utazók könyveit olvastam s állandóan arról fantáziáltam, hogy mi lenne, ha egyszer én expedíciót szervezhetnék! Istenem: expedíció! Akárhová, mindegy, csak expedíció legyen. Százezer koronát elkölteni, csupa olyan számárságra, amire itthon semmi szükség nincsen. Összeállíttatni, egészen a magam tervei szerint, egy sátrat, amelybe nem tud belefujni a szél, nem lopakodik be a hideg, de a meleg sem tud behatolni. Szóval egy sátrat, boldog ember sátrát, amelyben mindig jól érezhetem magam. A sátorban volna kitűnő ágy, pompás asztalka, székkal, könyvszekrény, könyvek rajta, villamos világítás, fürdő-sarkocska. Mindamellett az egész összehajtható volna, s egy néger vagy kínai, vagy bánom-is-én, akármilyen teherhordó úgy tudná a hátán elvinni, hogy egész nap a hátán vivén, letévén s tőlem borraivalót kapván, a borraivalót még meg is köszönné!

Valamikor ki is gondoltam már ezt a sátrat. E pillanatban azonban nem tudom elábrázolni, mert a részletekről megfeledkeztem. Ugyancsak kigondoltam azt a legpraktikusabb élelmiszert is, amiből hallatlan mennyiséget lehetne magammal vinnem, biztos, hogy minden nap jóllaknám, s nem fordulna velem elő az, ami sok utazóval már előfordult, bár igaz, mindegyikkel csak egyszer egy életben, az t. i., hogy meghaltak éhen. Ha jól emlékszem, ez az állandó éték, amit terveztem, tojásos nokedli lett volna, mert azt én igen-nagyon szeretem, vagy legalább is, mikor utazásaimról fantáziáltam, rajongtam érte. Ma már talán másvalamit vinnék magammal, mert az ember változik, s ma már mást szeretek, mint ezelőtt huszonöt esztendővel. Ámbár ha meggondolom a mai eszemmel: a tojásos nokedli nem rossz. Egy héten egyszer nagyon csinosan meg lehet enni.

Kivitelre azonban utazási terveim közül egyik sem került.

Az utolsó két évtizedben, a háborút megelőzően, igen nagy volt a konkurencia. A többi utazók gyorsan és mindenüvé elutaztak. Hamar-hamar felfedezték az északi, majd a déli sarkot, Afrikát össze-vissza-

járták, még a kevésbé fontos részleteit is, Dél-Amerikával is végeztek, Ausztrália sem maradt titok. Ázsiáról nem is beszélve, ahol mindenütt vasutak és hadifoglyok vannak. Így maradtam itthon én. Mind a mult hét-ig, mikor elhatároztam, hogy elutazom Valahová. Ez a Valahová nem ugyanugy van nagy V-vel írva, mint a hogy versben szokás valamely nagy fogalmat nagy betűvel ábrázolni.

Hanem másképp.

Mindig zavar, ha novellákban ilyeneket olvasok: X-be, vagy: az x-i faluvégén. A realitását veszi el a dolognak az ilyen. Még a kipontozott név is bánt: Alexandrovics Pjotr elindult Sz felé. Hová? kérdem én és nem tudok felelni a kérdésre. Tehát én mindig kiírom a magam írásaiban a helyneveket. Most azonban, a háboru eleje óta, látom, hogy ez tilos. A helynevekből az ellenség, amely a mi lapjainkat szorgalmasabban olvassa, mint például én, aki nem olvasom a mi lapjainkat, hanem, ha hozzájuk jutok, majdnem kizárólag csak ellenségeink lapjait olvasom, az ellenség, mondom, a mi lapjainkból tájékozódik s ez az, ami nem helyes és kívánatos.

Nehogy az ellenség megtudja, hogy én

a mult héten hol voltam, amiből biztosan messzemenő következtetéseket tudna levonni, én egyszerűen nem írom ki a helységnevet, hanem Valahovával pótlom. Tehát tessék tudomásul venni, hogy a mult héten, kielégítendő utazási ösztönömet, a régit, elutaztam Valahová.

Gyorsvonaton utaztam oda, mert azt hittem, hogy akkor gyorsan és kényelmesen érkezem el rendeltetésem helyére.

Mert a kényelmet szeretem, már egy órával az indulás előtt kint voltam a vasutnál. Ezt még a nagyanyámtól tanultam, aki így szokott volt szólani:

— Jobb, ha én várok a vonatra, mint hogy ha a vonat vár én rám.

Gyerekfejjel többizben megkérdeztem eme mondat után:

— Miért, nagymama?

— Mert — felelte nagymama — a vonat én rám nem vár.

Megváltottam a jegyemet és uti olvasmányaimat, ravaszul kimentem a peronra, hogy mindenkinél előbb elfoglalok egy kényelmes helyet, betakarom magamat plédemmel és olvasok egészen Valahováig.

Kint a perronon azonban láttam, hogy a vonat már csordultig tele volt még ná-

lammál is ravaszabb emberekkel, akik nem akartak ugyan már gyermekkorukban utazók lenni, de a *mai* utazáshoz nálammál jobban értenek, már délelőtt itt voltak, megváltották szép harmadosztályu jegyeiket, s mikor a vonatot betolták, ők egyenesen az első osztályba mentek, befészkeltek magukat, kipakolták elemózsiájukat s a vonat elindulása előtti óráig már olyan szemetet is csináltak a fülkében, mintha tervezett utazásukat már meg is tették volna.

Elsősorban velük volt tele a vonat, másodsorban német katonákkal, akik nem fértek be a katonai kocsikba, harmadsorban vasuti alkalmazottakkal, negyedsorban detektivekkel és egyáltalában nem velem, aki csak néztem a vonatot s nem tudtam elgondolni, hogyan fog *ez* a vonat engem elvinni Valahová?

De mégis elvitt.

Amit az is bizonyít, hogy azóta már Onnan haza is jöttem és írom ezt az irásomat, a hogy a többi Nagy Utazók irták az ő utazásaikat.

2.

Egy délután a gyorsvonaton.

Szóltam a kalauznak:

— Nincs hely.

Ő is szólt nekem:

— Van hely.

— Hol?

— Mindegyik kocsiosztályon.

— Nem látom.

— Hja, kérem, annyi hely, hogy látható is legyen, már régóta nincsen. A háboru kitorpte óta. Azóta ugyanis az utasok száma négyszer több lett, a vonatoké négyszer kevesebb. De azért van hely. Tessék csak ránk bízni. Hová akar uraságod beszélni?

— Nekem mindegy.

— Akkor vegyük, például ezt a kocsit. Intett két vasuti hordárnak. Jöttek, megfogtak, felemeltek. A kalauz kinyitotta a kocsii ajtaját.

— Megtelt! — orditották az ajtóban egymásra préselt utasok.

— Hórukk! — orditották a hordárok és engem is odanyomtak.

Aztán hárman, egyesült erővel, ránk-préselték az ajtót.

Bent voltam.

Közvetlen mellettem két német katona, egy magyar apa és négy gyermeke, két csinos fiatal lány, egy molett urinő és egy bolgár katonatiszt foglaltak helyet. Alattam egy

vidéki nagykereskedő, egy ifju vasuti tisztviselő és egy határrendőr ültek, vagy feküdtek, nem tudtam kitapogatni. Fölöttem egyelőre senkisésem volt.

— Legalább egy vékonyabb embert szoritottak volna ide — szólt egy női hang az emberkoncertből, melynek én is részét képeztem.

Hiuságomban megsértve felelni akartam. Akkor vettem észre, hogy annyira össze vagyok lapitva, hogy nem tudok annyi levegőt a tüdőmbe szívni, amennyi a hangok kiadására szükséges. Lemondtam a válaszról.

A nagykereskedő, alólam, megszólalt:
— Ez csak Orsováig lesz így, ott sokan kiszállnak.

— És mikor érünk Orsovára?

— Már holnap délelőtt ott leszünk.

A vonat elindult, s ekkor ismét érdekes felfedezésre jutottam. Ha a vonat elindul, az embernek — ez a tehetetlenség fizikai törvénye — meg kell inognia. De én nem inogtam meg.

Azért nem, mert a lábam nem érte a földet. Vagyis még állóhely sem jutott a számomra. Csak függő.

Délután négyig a helyzet ilyen maradt.

Halálos volt ugyan, de nem volt kibírhatatlan. Akkor azonban az emberek uzsonnázni akartak menni az étkező-kocsiba.

Számomra tisztán megoldhatatlannak látszott a feladat. De látjuk, hogy a háborus szükségletek háborus megoldásokat is hoznak létre. Köztünk elmennie bárkinek is lehetetlen lett volna. De az étkező alkalmazottai nagy bádógtálcákat tettek a fejünk fölé s a kávéra vágyók e tálcákon, a fejünk fölött, közeledtek be az étkezőbe.

Én nem zugolódtam, én civil vagyok, nekem nem szabad zugolódnom. De a két német katona határozottan tiltakozott. Ezt mondták:

— Nem elég, hogy az ember meghal a hazájáért, még a feje tetején is járnak életében, ami azelőtt csak a halál beállta után volt szokásos, akkor is csak a haretéren?

Szerencsére Hatvanban kiszállt közülünk valaki. A fiatal vasuti tiszt, illetve az a süritett képlet, amivé a Pesten beszállt fiatal vasuti tiszt változott. Mivel mozogni nem lehetett, úgy adtuk őt ki az ablakon. A hatvani állomás vasutasai kollégiális kezelés alá vették rögtön. Levegőt fujtak bele, hogy kitáguljon és vizet eresztettek rá, hogy életnedvei legyenek.

A fiatal vasutas nagyon szívós legény volt, mert azonnal rendbejött, a Vöröskeleszt hordágyán minden baj nélkül el lehetett szállítani.

Szolnokon az állomásparancsnokság minden kocsinál megkérdezte: hány halott és hány sebesült? Nekünk egy sem volt, mert mi már nagyon kényelmesen éltünk az ifjú vasutas távozása óta. De a szomszéd kocsiból lenyujtották egy sertésnagyvágó kondenzált tetemét. A nagy bőrtárcájáról ismertem meg. A vonat vigan tovább robogott.

Mit mondjak önöknek? Megérkeztem rendeltetési helyemre. Semmi különös bajom nem volt, csak egy, a mostani viszonyok közt nagyon költséges operációnak kellett alávetnem magamat. Új bőrbevonatot kellett szereznem testemre, mert a régi bőr, mely már több mint harminc esztendeje szolgál, lehorzsolódott rólam. Az egész alig került másfélezer koronába, de megéri, mert most a sarkokra rézcsattokat is szögeltettem.

*

Visszafelé európai komforttal utaztam. Megkértem vidéki rokonaimat, hogy pakoljanak egy utazókosárba. Nagyszerűen töltöttem időmet. Kis villamlámpa volt a fejem

főlé applikálva, egész uton szórakoztató olvasmányokat olvastam. Pesten ugyan egy finác megszurt a bajonétjával, mert azt mondta, hogy a kosárban élelmiszer van, de egyéb bajom absolute nem esett.

És még most is élek, ha meg nem hal-
tam.

BLICC.

— *Tanulmány.* —

1.

Nézd, kedves embertárs, nincs azon mit szégyelni, bevallhatod, azért becsületes ember maradsz: szereted elbliccelni a villamoson a jegyváltást. Nem a pénz miatt, hiszen nem vág a földhöz az a hat krajcár, vagy az a nyole krajcár. Ha megtakarítod, semmit sem nyertél vele, mert mondj nekem akármit, amit mostanság hat, nyole vagy tiz krajcárért megkaphatsz. Ugy-e semmi olyan ninesen? Azt hiszem, — már rég nem vásároltam gyufát — hogy a gyufa is drágább egy hatosnál. De azért jó a villamosjegyet elbliccelni. Talán az ellenőrzés, a nagy ellenőrzés miatt. Mindig nagyszerűen érzi magát az ember, ha az ellenőrzést kijátszotta. Biztos, hogy a mennyországi rapporton, feltéve, hogy van odafent ilyen

rapport, szintén történik svindli, és vannak megdicsőültek, akik tovább sakkoznak egy sarokban, és mikor az égi angyal a névsort felolvassa, egy másik megdicsőülttel mondatják be a jelent, vagy itt-vagyokot, már a szerint, hogy mivel kell odafent jelentkezni. (Nem akarok élijeszteni senkit, lehet, hogy egyáltalán nincs ott névsorolvasás; ki-ki azal tölti évezredekén át idejét, amivel akarja, például elolvassa azt a sok-sok könyvet, amit idelent nem olvasott el, vagy állandóan a pokol kapui körül settenkedik, hogy be-benézzen és meglássa azt a nőt, akit idelent szeretett s aki biztosan a pokolba jutott s még ott sem törődik vele, s másokkal, boldog pokol-lakókkal kacérkodik. Egy szó, mint száz, erről ugysem lehet tudni, mindez csak hozzávetés, föltétel, elképzelés, s én sem vagyok jobban informálva, mint mások és attól tartok, hogy azok sem tudnak többet, mint én, akik úgy beszélnek, mintha a legnagyobb tájékozottságot lett volna alkalmuk megszerezni. A mennyországból biztosan nem jött vissza még senki, a pokolból biztosan visszajöttek sokan azok közül, akiket a mindennapi „eriggy a pokolba!” szólással odaküldtük. Biztos, mondom, mert ha mindenki ott volna, akit odaküldtünk, akkor a pokol régen

megtelt volna s nem lehetne benne elhelyezni a tényleg odavalókat. Igaz, hogy Sekszpir szerint „szent örületben a költő szeme földről az égre, égről földre villan“, mégsem okvetlen biztos hogy a költő a kellő felvilágosításokat az égről meg tudná adni. Feltéve ugyanis, hogy Sekszpirnek igaza van e villanás körül, ő maga mondja, hogy a villanás szent örületben történik, s hogy akkor a költő helyesen figyeli-e meg az eseményeket, nem tudható. Ellenpróbaként csak annyit mondhatok, hogy a földi dolgokról éppen a szent örület miatt a költők igen sokszor adnak téves információt, úgy, hogy gyakran vonom kétségbe nemcsak az örület szent voltát, hanem azt is, hogy örületről volna szó; inkább tudatlanságra, imbecillizmusra és szenilizmusra szavazok. Tudniillik nem minden, ami nem igaz: egyszersmind költemény is. Dehogy! Vannak emberek, akiknek egy makula-mákszemnyi fantáziájuk sincs, mégis soha igazat nem beszélnek. Hanem egyszerűen hazudnak. És költők is vannak, akik nem költenek, hanem hazudnak. Költeni, ha nem csalódom, nem egyéb, mint a saját fantáziámban élő emberekről, tájakról, viszonyokról beszámolót írni, prózában vagy versben, szépen vagy még szebben. Aki leül

és ir, mintha csakugyan volnának a fantáziájában emberek, tájak, viszonyok, pedig nincsenek: az hazudik, úgy hazudik, mint a riporter, aki nem látott eseményekről ír riportot. Le ahogy vannak olyan riporterek, akik, ha látják is az eseményt, nem tudják úgy leírni, ahogy látták, mert egy hosszú élet folyamán hozzászoktak ahhoz, hogy *ne* írjanak igazat: vannak költők, akiknek csakugyan *van* fantáziájuk, de mégsem beszámolót írnak róla, hanem elcifrázzák és eltorzítják. Hogy miért, azt most nem tárgyalom, mert kissé messze mennék a villamoson való blicceléstől, amelytől már ugyanis nagyon eltávolodtam, de tény, hogy *ezek* a hazug költők, akikről ezennel nem mondok véleményt, mert — most jut eszembe — hogy én nem esztétikus és mübira vagyok, hanem humorista, akinek harsány mosolyra kell kénytetnem olvasómat. Ezt megtenni eddig elmulasztottam. Illetve a kísérletet sem tettem meg rá, amit azért hangsúlyozok, mert kritikusaim állandóan akkor keresik a humort, mikor néniát, vagy tragédiát írok. És megállapítják, hogy nincs jelen. És igazuk van, amint, hogy mindig igazuk van, csak akkor nem volt igazuk, mikor világra jöttek.)

Zárjel bezárva, ahogy a matematikában mondják.

Ah, a lyra! Megöli a humort.

(De ő, a humor, feltámad a folytatásban.)

2.

Beülök a villamosba és öntudatlan rosszhiszeműséggel szórakozott vagyok. Nem veszem észre a kalauzt, aki többször elmegy előttem és általában ezt mondja:

— Kérem, ahol még jegy nincs.

Ám én ezt nem hallom. Talán azért nem hallom, mert én *aki* vagyok és nem *ahol*. Ugyancsak öntudatlan célirányossággal úgy tartom a kezemet, mintha volna benne valami és pedig nem aprópénz, ami azt jelenti, hogy még nincs jegyem, hanem mintha jegy volna benne, ami azt jelenti, hogy nem kell már váltanom.

Azután olvasok.

Elolvasom az estilapot, elolvasok egy könyvet. És olvasmányomból nem tekintek fel és nem látom a furó-fürkésző tekintetet, amit a kalauz rám vet, s nem hallom az ismételt kérdést:

— Tetszik jegy? Milyen jegy tetszik?

Miután a jegy nekem nem *tetszik*, nem vagyok köteles ezt hallani. Ha úgy kérdené, hogy *kell-e* jegy, akkor sem hallanám, hiszen kelleni nem *kell* nekem a jegy. Az kell, aminek szükségét érzem. Nem érzem szükségét a jegynek.

Közben beszélgetek Ismerős urral, aki a Mogyoró-ucca sarkán felszállt s hogylétem iránt érdeklődik. Máskor nem beszélgetnék vele szívesen, de most igen, mert két-három sarkot így beszélgetve hagyunk hátra s jögom van észre nem venni, hogy ingyen utazom, hogy bliccelek, hogy büntetendő cselekményt követek el.

Szigoruan nézek embertársaimra, akiknek még nincs jegyük és nem váltanak. Tessek váltani. Nem rend, hogy jegy nélkül utaznak. Mindenki váltson jegyet! Mig ezzel foglalkozom, nem tud eszembe jutni, hogy nekem sincs jegyem, ártatlan vagyok. Nagyon elitélem azt az inast a sarokban, aki, valahányszor arra megy a kalauz, mindig nyujtja feléje a kezét és azt mondja:

— Szakasz.

De egyrészt vigyáz, hogy csak olyankor nyujtsa a kezét, mikor a kalauz nem néz oda, másrészt a *szakaszt* olyan halkán mondja, hogy a kalauz nem hallhatja. Ezt elité-

lem. Ilyesmire csak egy inas képes. Uriember nem teszi. Én például . . . No de ne beszéljünk énrólam. Ez egy egészen más eset. Én nem tudom, hogy nincs jegyem, az inas tudja. És ez nagy különbség.

Hallatlan, hogy akik a Perronon állnak, hatszor is rá hagynak magukra szólni a kis ablakon át és nem fordulnak meg, hogy jegyet váltsanak. Végre is szegény kalauznak ki kell menni hozzájuk. Hogy ez mennyire helytelen! Maga a kalauz is meghülhet, a kocsi meleg belsejéből kimenvén a hideg Perronra, s akik az ajtó körül ülnek, cuggot kapnak. Na, most már mindenki jegyet váltott a Perronon, most a kalauz visszajön a kocsiba. Most *én* megyek ki a Perronra. Nem azért, mert oda a kalauz most hosszabb ideig nem megy, dehogya is azért! Hanem mert majd a végállomásnál le kell szállnom s arra meg kell tennem az előkészületeket. Jobb, ha már most kimegyek a Perronra, akkor nem kell várnom, amíg mindenki leszáll és nem vesztegetem az időmet.

Kint vagyok a Perronon és a kocsivezető mellé állok, arccal előre, egészen messze a kis ablaktól, amelyen át a kalauz ki fog szólni, — esetleg — hogy váltsunk jegyet. Sajnálom, de én nem fogom hallani. Én iga-

zán nem. Mert én az uccai forgalmat figyelem, azt bizony, az nagyon érdekes, s különben is aggódok, a kocsivezető járatlan egyénnek látszik és még elgázolunk valamit. Nem csuda, hogy olyan bagatell: van-e jegyem, nincs-e, nem jut az eszembe.

A végállomásnál akartam leszállni s most még két sarok választ el bennünket a végállomástól, de én már leszálok. Le. Eddig sikerült a blice, csak nem fogok ezért a háromszáz lépésért fizetni. Meg az idegeim se nagyon bírnák az — öntudatlan — feszültséget. Gyorsan leszálok, mielőtt a koci megindulna. Mintha valami hirtelen ötlet lenne ez a leszállás.

Boldog vagyok, mikor lent vagyok. Blicceltem. Ingyen utaztam. Blinder Passagier voltam, amit Endrődi Sándor egy Heine versben vak utazónak fordít, pedig csak potya-pasast jelent. Mindegy. Sikerült bliccelnem!

Ebben a pillanatban elmosolyodom. Óriási! Mit erőlködtem, mit szenvedtem, hiszen nekem *szabadjegyem van!* Most jut eszembe.

Elszégelem magam.

Visszaszálok a következő kocsira. A kalauznak bemoandom, hogy szabadjegy, a

kalauz szalutál, utazom háromszáz lépést, leszálok a végállomásnál s ekkor a hajam szála égnek mered, a verejték kiver.

Hiszen nekem *nincs* szabadjegyem! Január elsejéig volt, azóta nincs. Most jut eszembe.

Megroskad a térdem az utólagos felelősség sulyától. Tehát nem játszottam a szórakozottat, hanem csak játszottam, hogy játszom. Vagy nem is, hanem . . .

— Ó! negyedik dimenzió . . . fuccs.

A HORDÁR, AZ INAS ÉS A LOGIKA.

A hordárok a sarkon békességgel ülnek és pipázgatnak. Piros sapkájukkal fehér fejkön, a zöld lombok alatt olyanok ők, mint megannyi csendéletek. Bár az én rendes hordáraim ők, a rendes sarkomon, nem szívesen közelitem meg őket, mert látom, hogy nyugalmas boldogság az ő állapotuk, amelyet nem akar zavarni egy olyan gondolkodó, aki a nyugalmas boldogságot véli a legfőbbnek e földi célok közül. De egy sürgős levél van nálam, azt el kellene küldetni hamar e két hordárok valamelyikével. Elébe lépek az egyiknek s ő csakugyan mindjárt nem is köszön, amiből láthatom, hogy valóban nem szívesen zavarhatja magát. De a levél sürgős.

— Öreg úr — mondom, mert udvarias ember vagyok. — Ezt a sürgős levelet ...

Ő folytatja a mondatomat:

— ... nem vihetem el, mert Schlen-

ker főhadnagy úr zálogcédulákat adott ide ...

Nem akarom tovább hallgatni, mert indiszkréció lenne belőle. Már lépek tovább a másik hordár felé. Az *egyik* még utánam szól:

— Ráér este kilenckor? (Délelőtt 11 van.)

— Nem — mondom nagyon nyugodtan, mert neki nem kötelessége tudni, hogy egy sürgős levél, ami délelőtt 11-kor sürgős, nem ér rá este kilenckor.

A második hordár szintén nem köszön, de legalább a pipát sem veszi ki a szájából. Viszont nem is hallgatja meg a mondkámat, hanem ő kezd el beszélni.

— *Az* azért nem viszi el a levelet, mert fél, hogy keveset tetszik fizetni. — És ujjával a másik hordár felé bök.

Kicsit szíven vagyok találva. Mindig azt hittem, hogy én vagyok az utolsó magyar gavallér. És ime, annyira nem vagyok az, hogy a szemembe is merik mondani. Itt, a körut sarkán, ragyogó napfényben! Mondani akarom épen:

— De kedves barátom, hiszen mindig annyit adok maguknak, amennyit kérnek

tőlem, ennél gavallérabb boldog emlékezetű Józsa Gyuri sem lehetett ... —

amikor az egyik hordár, aki e pillanatban a másik, tehát a zálogházas, odaszól:

— Nagyságos ur, csak jár neki a szája, mert megint leitta magát.

— Maga csak hallgasson! — mondja ez, de abból, hogy még most is ül a székén, a pipa még most is a szájában, látom, hogy a másiknak igaza van. — Ha nem félne, elvinné a levelet!

A másik most már kiabál:

— A nagyságos úr mindig gyönyörűen fizet, de maga egy részeg disznó.

Ez:

— Ha még egyet szólsz, mindgyárt ellátom a bajodat.

Az:

— Ha odamegyek, szétkenlek a falon! (Mindezt nagyon hangosan, két őszfejű férfin, egymásnak; nem törődve azzal, hogy én is ott vagyok és hogy a levelem sürgős.)

Már állnak körülöttünk, járókelők, én már szégyellem is magam. Elöl egy suszterinas áll és figyelmes arccal hallgatja a vitát.

Mikor a másik újra ideszól az egyiknek:

— Nem süllyedsz a föld alá: ugy el
vagy ázva, mint egy spongya!

akkor

a spongyának nevezett felugrik

és

ugy vágja pofon

a suszterinast,

hogy az megpöndörödik körülöttem.

Bennem tótágast állt az ész erre az illogikus cselekedetre. Annyira kuszának és igazságtalannak láttam a helyzetet, hogy abszolút megoldhatatlannak véltem. De mi történt? Ez:

A suszterinas a megpöndörülés után, megállt és ezt mondta *nekem*:

— Hát látja a nagyságos ur, ez a vén ember csakugyan olyan részeg, mint a tők!

És jobb arcán a pofon piros nyomával, bal arcán a teljes elégtétel ragyogásával eltávozott.

Mit mondjak, mit mondjak, az istenért?!

Csak ezt mondhatom: A sürgős levelet én személyesen vittem el.

A PINTYŐKE.

Hónapok óta járok el naponként többször a József-körut páratlan oldalán, s valahányszor a Baross-kávéház tájékára érek, a szívem mindig megenyhül és elmosolyodik. Mert a tavasz eleje óta figyelem, hogy a másik oldalon, nagy, zöld fák lombjából egy pintyőke dalol. Hát nem gyönyörű ez? tessék már megmondani, hogy itt e poros és gonosz városnak legközepén, éppen a József-köruton, egy pintyőke lakik és nem törődve a villamosok csöngésével és sikitásával, teherkocsik dübörgésével, autók kattogásával és pöfögésével, nem törődve azzal az egész pokoli lármával, ami körülharsogja, ő danol, danol, torkaszakadtából, jobban, mintsem ha megfizetnék érte, mert azok, akiket megfizetnek érte, sohasem dalolnak szivesen, sőt néha rosszul is dalolnak!? És az is feltűnt nekem, hogy egész Budapest valamennyi fával szegélyezett

utcája közül csak éppen egy józsef-köruti fán lakik a pintyőke.

Sehol másutt nem.

Az mindig úgy volt, hogy elmentem a kávéház előtt, átfüleltem a másik oldalra, hallottam a pintyőke nótáját és egy kicsit boldogan mentem odébb, s közben gondoltam az eseten. Ez legalább harminceszor megtörtént, s ilyen gondolkodások alkalmával mindenféle eredményekre jutottam. Többek közt arra is, hogy a pintyőke, amely ezen a józsef-köruti fán dalol, valószínűleg nem lakik a fán, hanem csak vendégszerepel ott. Hiszen ha ott lagnék, akkor a gyerekek, akik e környéken elég szép számmal vannak, s egy kis elevenségért nem mennek a szomszédba, a pintyőke fészket nyilván leszedték volna már az ágak közül. Valószínű, hogy a pintyőke csak bejár a városba valahonnan, s mindennap *arra* a fára telepszik, s ha jól kidalolta magát, akkor estére kelve visszamegy oda, ahol az állandó lakása van.

Éjszaka ugyanis sohasem hallottam a pintyőkét énekelni.

Azt is kigondoltam magamnak, hogy ezt a pintyőkét biztosan valamely nevezetes esemény emléke füzi éppen ahhoz a József-

köruti fához. Talán ott találkozott először a párjával, s ezt az első találkozásukat siratja ott mindennap, ahelyett, hogy hazamenne például Rákospalotára, ahol a párja, akivel annak idején a józsef-köruti fán találkozott, most háziasszonykodik s beszerzési és gyermeknevelési gondokban sava nyodik. Vagy talán éppen eme fán vesztette el valamikor a pintyőke a párját, s ezen való örömét fejezi ki azóta is nap-nap után az esemény színhelyén.

Közben jól megnéztem a József-körutnak ezt a pintyőkés darabját. Nagy szürke házak húzódnak ott, olyanok, amik elé én, ha pintyőke volnék, soha oda nem röppennék danolni, plakátoszlopok, madár-ijesztő ábrázolatokkal, s éppen a pintyőke tartalmu fa mögött, egy cselédszerző boltja, tarka kockákban ezen feliratokkal:

Gazdasszony	Kifutó	Pincérnő
Vasalónő	Komorna	Mindenes
Társalkodóúó	Dada	Kézilány
Kaszirné	Dajka	Kulcsárnő
Takaritónő	Mosónő	Szakácsnő

Mostanában ez a tábla biztosan azt jelenti, hogy ez az a sokféle cseléd, ami abban

a boltban *nem* kapható. De hajdanta esetleg voltak ott kemény, rezedaszagu falusi lányok, akik el akartak szegődni, s talán azoknak a kedvéért jött el danolni a pintyőke? Ki tudja? Egy ilyen pintyőke lehet olyan pali, hogy ezt is megteszi. A cselédbolt mellett egy szabóműhely és egy trafik volt a pintyőke-fa háttere. Egyik sem csábithatta a madarat.

Többször át akartam menni a fa alá, hogy szóljak a pintyőkének:

— Fogadd hálámat, ó pintyő, naiv és ártatlan pintyő, azért, hogy a József-körutat csalitnak vagy ligetnek nézed, s ezzel számomra friss levegőt, füvek hajladozását, vizek csörgését, pillangók csapongását hozod ebbe az undok körengetegbe. Kétszeresen fogadd hálámat, hogy *most* teszed, éppen *most*, amikor . . . Hiszen tudod mi van *most*? talán jobb is, ha nem beszélek róla.

De nem mentem át a másik oldalra; az ember lusta és rabja a szokásainak. Én a páratlan oldalon szoktam járni, hát megmaradtam a páratlan oldalon, s inkább elmémben forgattam tovább az édestorku madarat, vagyis újabb meg újabb elméleteket.

állítottam fel róla, hogy megoldjam a rejtélyt, mely szereplését körülövezte.

Később tanulmányoktól sem riadtam vissza. Gondoltam: hátha hozzátartozik a pintyőke természetrajzához ez a városba ruccanás, hátha a természettudomány tud róla, csak én nem tudok. Ezért elővettem a lexikont és tanulmányoztam a pintyőkét. (Figyelem! Ha valaki hazánkban azt mondja: tanulmányoztam ezt vagy azt a kérdést, tüzetesen foglalkoztam vele, az az esetek 50 százalékában annyit jelent, hogy megnézte a lexikonban. A másik 50 százalékában az eseteknek — még ennyit sem tett. Én hát őszinte vagyok és megmondom, hogy a lexikonban tanulmányoztam a pintyőkét.) Ezt találtam benn:

Pintyőke, 1. *Pintyfélék és Özvegy pintyőke.*

Ha engem a lexikon utal, én odafordulok, ahová utal. Fölkerestem a Pintyféléket és ezen tudományos adatokat olvastam örölkük:

Pintyfélék (*Fringilidae*) az éneklő verébalkatuak rendjébe tartozó kupcsőrűek egyik családja. Csőrük kupos, tövén emelkedett, a kávak szélei simák, fogkimetszés nélkül, 9 elsőrendű evezőtollal, amelyek

közt rendszerint az első három a leghosszabb. Farkuk rövid, legfőljebb közép-hosszuságu, a csüd hátul táblás. Többnyire magvakkal táplálkoznak, a rovarokat sem vetik meg, sőt költés idejében fészeklakó fiókukat azokkal is táplálják. Fészük sokszor mesteri, néha egyszerű, gondatlan (veréb). Ausztráliai régiót kivéven, egész világon elterjedvék. 74 nembe tartozó 510 faj ismeretes, melyek közül Magyarországon 15 nembe foglalt 30 faj ismeretes eddig . . .

Eddig olvastam és láttam, hogy itt a pintyókéről még nincs szó és még legkevesébbé van a József-köruti pintyókéről. De hátha ez tán? Tovább olvastam:

. . . és pedig: a *zöldike* (Ligurinus chloris L.), *magtörő* P. (Coccothraustes vulgaris Pull.), *erdei* P. (Fringilla coelebs L.), *hegyi* P. (Fr. Montifringilla L.), *tengelice* (Carduelis elegans Steph.), *fehértorku tengelice* (C. Albigularis Mad.), *csiz* (Chrysomitris spinus L.), *sárgacsőrű kenderike* (Acanthie flavirostris L.), *közönséges kenderike* (A. cannabina L.), *lenike* (A. linaria L.), *szibériai lenike* (A. exilipa Couers.), *havasi pinty* (Montifringilla nivalis), *veréb* (Passer domesticus), *mezei v.*

árva veréb (*P. montanus* L.), *kerti pinty* (*Serinus hortulanus* Koch), *rózsa-pirók* (*Carpodacus erythrinus* Pall), *vastagsőrü keresztcsőr* (*L. bifasciata* Brehm), *közönséges pirók* (*Pyrrhula major* L.), *fenyves P.* (*Pinicola enucleator* L.), *vastagsőrü nádi sármány* (*Emberisa palustris* Cav.), *közönséges nádi sármány* (*E. schoeniclus* L.), *citromsármány* (*Emb. citrinella* L.)...
Juj!

Már szédült a fejem és még egyre nem láttam egy igét sem a pintyőkéről, még kevesebbet a józsef-körutiról. Mentem tehát az utalás nyomán az *Özvegy Pintyőke* cikkhez és biztos voltam benne, hogy ez az én madaram, hiszen nekem is eszembe jutott már, hogy az én pintyőkém valószínűleg a párját siratja. Azt vártam hát, hogy *Özvegy Pintyőke* alatt meg lesz írva, hogy egyszer egy pintyőke előzvegyülvén, elment a József-körutra és még azóta is ott él, ha meg nem halt. A lexikon ezt mondta:

Özvegy pintyőke (*Vidua paradisea* Cuv.), a kupesőrü éneklők csoportjába, a szövő-madarak családjába tartozó madárfaj. Feje és háta bársonyfekete, nyaka rozsdavörös, hasa fehér. A himnek nászruháját kiegészíti két hosszú farktoll, melyet

költés után elveszít, ami mutatja, hogy özvegyiségre jutott. Innen a neve is. Szobamadár, hazája Afrika.

Mivel pedig a József-körut sem nem szoba, sem nem Afrika, világossá vált előttem, hogy ez a cikk sem az én pintyőkémről szól. Vagyis a tudomány, mint annyi más esetben, itt is esődöt mondott. Latin szavak, az igen! azokat tudnak ezek a tudósok, de a való élet lüktető pulzusán nem tartják a kezüket. Van a József-köruton egy kis bolond madár, s arról nem lehet a könyvekből semmit se megtudni.

Mielőtt azonban végleg kikiáltottam volna, hogy *Ingorabimus!* — tegnap délután, mikor a madárka megint szivderítően danázott, átmentem a másik oldalra, hogy kikérdezzem a házbelieket az eltévelyedett pintyőke felől. Előbb azonban gyönyörködve megálltam a fa alatt és így, egészen közelről, hallgattam a zengését. Ugyancsak a fa alatt, kecskelábu kis széken egy öreg ur is ült. Pipázgatott és szemmeláthatóan örült annak, hogy túl van a korhatáron.

— Szép, mi? — kérdezte tőlem, mikor látta, hogy a madarat hallgatom; és fölfelé bökött az ujjával.

— Gyönyörű! — lelkesedtem én.

— Az enyém! — mondta az öreg és én elnevettem magamat. Hogyne, majd most az öreggel elkezdem az Arany János fülemüle-pörét arról, hogy kié a madárfütty, az övé-e, mert ő alája ült, vagy talán az enyém is, aki mindennap arra járok?

De az öreg megtömkölte a jobbkeze középső ujjával a pipája verpeléti falevelét, s aztán folytatta a beszédet:

— Tavasz óta — mondta — mindennap kiakasztatom a kalitkáját, jól a sűrűbe, hadd énekeljen jóízűen szegényke.

*

Bumm! Egy eszményem megint össze méltóztatott omlani.

Nincsenek csodák és ha vannak: kalitkában vannak.

AVATÁS.

A költő, aki ez esetben én vagyok — nehogy az olvasónak találgatnia kelljen — a költő, szomoru és bajságos életének enyhítésére, telefon-állomást kapott a tegnapi napon, amely, ekként, életének fordulópontját jelentette. „Ime, mondta a költő, itt van ezen új telefon-állomás, hogy én rajta mindennemű ügyeimet jól, sőt kitűnően elintézhessem.“ A költő azonnal hozzá is akart fogni, mert restanciái voltak, hiszen már legalább félesztendeje semmit sem intézett el, azzal az ürügygyel, hogy nincs telefonja. De mert kabalás kissé a költő, abban a pillanatban, mikor a kagylót, az új kagylót, kezébe vette, eszébe jutott, hogy telefonját valamely nagyon boldog, nagyon szerencsés, nagyon kedves emberrel való beszélgetéssel kell felavatnia. Miért? Hogy minden következő beszélgetések, eme telefonon, kedvesek, szerencsések, és boldogak legyenek. A költő azt hitte, kötelessége

Szirmai Albertet, a zeneszerzõt felhívni, ama régi-régi és szíves barátság következtében, amely õket immáron csaknem husz esztendeje összefüzi. De aztán elállt ettõl a szándékától. (Mert ez a kitünõ barátja nem tartja boldognak és szerencsésnek önmagát, ha a költõ bármilyen kedves embernek ítéli is õt. A boldogságot és a szerencsét pedig oktrojálni nem lehet. Hiába látják az emberek a világ minden örömét bennem, ha én rosszul érzem magamat, akkor én szomorú és bánatos férfiú vagyok. A költõ tehát nem hívta fel Szirmai Albertet, hanem képzet-társítás kapcsán, Kálmán Imrére gondolt. Azzal avatja fel telefonját, az csak szerencsés, boldog, nagyszerû létü teremtmény! De amikor a költõ be akarta mondani a bécsi telefonszámot a kagylóba, szórakozott keze egy levelezõlapot szedett fel az asztalról, amely így kezdõdött:

— Képzeld, milyen *pehhem* van . . .

S az aláírás: a felhívni szándékolt muzsikus aláírása. Tehát ez sem jó. Most *pehhe* van éppen szegénynek. A költõ tovább lapozott memóriájában és sorra kellett elvetnie összes rokonait, barátait és ismerõseit. Voltak boldog emberek köztük, de azok vagy nem voltak szerencsések, vagy nem

voltak kedvesek, voltak szerencsés boldogtalanok és voltak kedves szerencsétlenek. *Mind a három* jelzőnek egyetlen férfi, vagy nő sem tudna megfelelni, aki csak valami módon a költőhöz tartozott. A költő csüggedten tette le a kagylót és elhatározta, hogy nem is próbálja telefonját felavatni. Nem lehet ebben a köröskörül fekete életben! Nem lehet ezen a végleg-elsavanyodott-neki-keseredett világon! Nem lehet. S bár hallatlan sok elintézni-valója lett volna, nem kezdte meg munkálatainak telefonon keresztül való megkezdését. Nem kezdte meg a megkezdést, noha tudja, hogy a francia közmondás szerint minden kezdetet azon kell kezdeni (*Il faut commencer par le commencement*, így mondták franciául a háboru előtt. Ha a németek el nem foglalták ezt a közmondást, akkor talán még most is megvan. De én nem tudhatom.)

A költő lefeküdt aludni, s reggel hét-kor telefonsengetés riasztotta fel.

— Ki beszél? — kérdezte az álmatlanságtól és a boszuságtól rekedten.

— Egy *kedves* embere... mondta az idegen hang. (Aha!)

— Kérem.

— Igazán *boldog* vagyok . . . (Ez kezd
rendben lenni!)

— Igazán boldog? Miért?

— Mert olyan *szerencsés* lehetek . . .

A költő nagyon-nagyon örvendett.
Egy kedves, boldog és szerencsés emberrel
kezdhette mégis telefonüzemét! Hiába,
mégis csak a véletlenre kell bízni a dolgokat.
Tárt fülekkel hallgatta a kedves, szeren-
csés, boldog ember további beszédét.

— . . . hogy megmondhatom Önnek,
édes Grünspann ur, hogy az éjjel áruzsora
miatt sürgős följelentést adtak be Ön ellen,
s a detektívek mindjárt a lakásán lesznek.
Égessen el mindent.

A kedves, boldog és szerencsés ember
tovább beszélt. De letettem a kagylót, hiszen
tévedés volt.

Hogy valaki kedves, boldog és szeren-
csés, az csak tévedés lehet.

SACRÉ-COEÜR.

— *Tanügyi tanulmány.* —

1.

Ha megengedi az alvasó, — de ha nem engedi meg, akkor is — egy kis irodalmi visszapillantással fogom kezdeni. Ifjuemberkoromban verseket irtam. Nem szerelmi verseket, mert ezen a ponton nem Petőfi Sándorral, hanem Arany Jánossal értek egyet, aki az ifjúkori liráról ezt mondja:

... ha szerelmet esdék
Nem oly szagu volt az, mint nyomdafesték

(Ha az idézet nem egészen pontos, elnézést kérek érte. Mint a későbbiekből majd kiderül, sajnós, nem vagyok abban a helyzetben, hogy pontosan citálhassak.) Tehát nem szerelmi költeményeket irtam; nem is epikaiakat, mert itt megint egy szaktekin-télylyel vagyok egy véleményen — csak ép-

pen a nevét nem tudom e pillanatban — (mint a későbbiekből kiderül, sajnós, nem vagyok abban a helyzetben, hogy nevekre emlékezhessem); e szaktekintély azt mondta, hogy az epikus nyugalom csak az érett kor tulajdona lehet. Én, hogy úgy mondjam, közhasznu költeményeket voltam írni bátor, olyanokat, amikért nem szobor, hanem az érdekeltektől diszoklevél jár. Egy ilyen költeményemet fogom ideiktatni önöknek. Címe A pesti lárma, s tartalma röviden a következő:

Emeletek harmadikján
Közel lakom Isten urhoz,
Mégis borzalmas a lárma,
Mit a szél az uccárul hoz.
Hangos város, durva város,
Nincs csöndes, vagy filigrán itt,
Az emberek torka ércből
A kövezet csupa gránit.
Idegeim rángatóznak,
Részket bennem a lapocka,
Mikor lent a stráfkocsiktul
Megdördül a gránitkocka.

Dörg az ég, ha rajta átal
Juppiter szekere gördül;
Dörg a puska, dörg az ágyu,
De a gránit jobban dördül.
Villamosra a szakértők
Most egy uj csengőt szereltek;

Hangja éle megborotvál,
Vágott hussá lesz a lelked.
Ostor pattan, pofon csattan,
Inas sint kis kocsikon huz,
Sin csörömpöl, inas bömböl,
Lárma, rémes! Lárma konfuz!

Ó, ha egyszer meghalok majd,
S ölébe fogad a Rákos:
Milyen édes csend lesz ottan,
Cukros! mézes! diós! mákos!
Ezt a csendet ajándékba
Kapjuk mi a nagy Haláltól,
Ámde, feltámasztás végett,
Jön egy angyal (a Zalától).
Pesti angyal, szörnyű angyal,
Amit csinál direkt rávall:
A fülembe trombitál be
Egy nagy ménkü trombitával!

Ezt irtam akkor, zsenge ifjukuromban.
Mi derül ki ebből a költeményből? Hogy: a
költő már akkor, zsenge ifjukurában is, sze-
rette a csendet. Valóban, nagyon szerette s
ezért, másként nem tudván magán segíteni,
verset irt Budapest rettentő lármája ellen.
A versben ezt a lármát felháborodott sza-
vakkal s a meggyőződés erejével ostorozta.
A költő azóta korosodott, felháborodott sza-
vai s talán meggyőződésének ereje is csök-
kent, de a lármát ma épp úgy nem szereti,

mint annak idején, s a költő igazán sajnálja, hogy Ady Endre „Csend herceg“ című nagyon szép poémáját nem ő írta. De erről Ady Endre tehet; hogy neki jutott eszébe a Csendet hercegnek nevezni, mielőtt a költő elvette volna ezt a témát előle. A költő akár királynak vagy császárnak is szívesen nevezte volna a Csendet. Annyira nagyra becsüli.

A költő azóta, keresvén Csend herceget, sokat költözött e városban. Ugy átlag minden két esztendőben változtatta lakóhelyét s mindig rábukkant arra az igazságra, hogy lakáskeresés közben számár volt, mert nem vette tekintetbe az összes fennforgó körülményeket s így egyik pokolian lármás helyről a másikra költözött, idegeinek és pénzének nem csekély tékozlásával. Mind-egyik lakásáról kiderült, hogy rosszabb a pokolnál s legföljebb szanatóriumba vezető elő-tanulmány-utnak tekinthető, mert hol az sült ki, hogy a villamos éppen a költőlakta ház előtt fordul s csikorog rémesen, vagy az, hogy véletlenül zeneiskola tetéjére költözött rá, mely zeneiskolából tizenkétféle hangszer koncertezett feléje állandóan, de úgy, hogy a tizenkét hangszer abszolúte nem törődött egymással. A költő többször volt

közel a megtébolyodáshoz, mint a jószan ész állapotához, s valahányszor dolgozni akart, mindig vidékre menekült el s így nem ajándékozhatta meg az irodalmat annyi és oly kitűnő remekművel, mint a mennyi és a milyen tehetségétől tellett volna.

Őn persze kíváncsi rá, hogy mi köze mindennek a Sacré-Coeurhoz. Majd meglátja! Én sem hittem, hogy köze van hozzá. De megtudtam. A következő fejezetben őn is meg fogja tudni.

2.

Mindezeket okulva, a költő elhatározta, hogy szakít a város szívével s inkább aláveti magát naponként néhány órai forgalmi zavarnak, — ez tudniillik Budapesten a közlekedés — de csendes tájékon fog élni. Óvatosan indult lakáskereső útjára. Ahol valami lakás kínálkozott volna, oda tanulmányutakat tett, órákig ólálkodott abban az utcában, amelyben lakandó vala. Fáradalmait siker koronázta. Megtudta, hogy az egyik uccában kovácsműhely van, melyben kormos emberek csapkodják érc-zengzetű pörölyüket az üllőre, a másik uccában pucéráj, ahol egész nap vizes ruhával csapkolód-

nak klórral fehérített fehérrelédek. Magukban a házakban kimutatást kért arról, hány zongora működik a házban s hogy a szomszédban van-e ily hangszer s aki játszsza, a haladás mely fokán áll már. A költőt mindenütt bolondnak nézték, ahol lakást kerest, de ezzel ő nem törődött.

Hosszas fürkészés után rábukkant, hogy ennek a nagy és legutolsó városnak csak egyetlenegy uccája van, amely az ő kívánalmainak megfelel. Abonyi uccának hívják ezt az utcát. Villamosa nincs, aszfaltozva van, teherkocsiközlekedése nincs, kertjei vannak. Házaik nem egymásra, csak egymás mellé építvék. S az uccának csak egyik oldala van házakkal végigültetve, a másik oldalán a Sacré-Coeur áldott nyugalmu kertje vonul el. Ó Szent Sziv, mily nagy a te csended!

S a költő beköltözött az Abonyi-uccába, szembe a Sacré-Coeur kertjével. És az első éjszaka már üdülten hajtotta álomra szégyén fejét. Balzsamos volt a csend. Ne keressünk másik jelzőt: balzsamos. Érezte, hogy ebben a csendben alkotni fog, nagyot, maradandót. Alig várta, hogy reggel felébredjen, beleüljön a csendbe és elkezdje az alkotást.

Nem kellett várnia a felébredésre. Felébresztették. Éles sikolyok ébresztették fel. A költő megdöbbenve futott az ablakhoz, hogy megnézze, kit ölnek, s ha már ölik, mért sikolt olyan velőtrázóan. Nem öltek senkit. Csak szemben, a Sacré-Coeur kertjében játszadoztak kicsi lányok, kedves kicsi lányok, a Sacré-Coeur növendékei. Szeliden játszottak és vadul sikoltoztak. A költő nem értette ezt az aránytalanságot. De nem gondolkodhatott el rajta, mert közben újabb meg újabb sikítások furódtak az agya velejébe. Elszörnyedt, a haja szála égnek állt. Tíz percig tartott ez a sikonya-hangverseny. Akkor a kis növendékek, harangjelre, elcsendesedtek és bevonultak a szép nagy épületbe. Kilenc-kor megint kijöttek, megint sikitoztak. Tíz-kor, tízenegykor . . . délutáni kettőig minden órában tíz perc hosszát. A költő homlokáról verejtek gyöngyözött, idegei rángatózni kezdtek. Sirt rajta, hogy ő megint mi-be költözött bele, hogy ő neki már csak a sirban lesz nyugodalma . . . stb.

*

Édes kicsi lányok, odaát a Sacré-Coeur-ben és tisztelendő nővérek! Mért mondanám tovább? Rólam van szó. rólam, sze-

gény emberről, aki elmentem az Abonyi-utcába, hogy ott csendben éljem le maradéknappjaimat. Édes kicsi lányok, világért sem akarom elrontani a tízperces mulatságukat. Kanibál volnék, ha ilyet akarnék. Játsszanak, labdázzanak, kergetőznek, csacsogjanak, csicseregjenek, mindent, mindent eselekedjenek, ami szívük szerint való. Lármázzanak is, igen, lármázzanak. Az emberi láрма nagyon jól kibírható. De ne sikítsanak, ne sikoltozzanak, ne sikonyázzanak! Nincs is ok rá, hogy tegyék, nem is elviselhető. A zaj maga, ha a távolság szépen összekeveri, idegzsongító. De a sikítás kivág a levegőből, kipirosodik belőle, kétségbeejtő. Hiába mondom magamnak, hogy nem történt semmi. Valahányszor újabb sikítás jön, mégis azt hiszem, hogy elgázolt valakit a villamos, valakinek valami szörnyű baja esett. Csupa rémület és rettegés az a tíz percem.

Persze, hogy voltam gyerek én is. De éppen, mert voltam és emlékszem rá, hogyan voltam, tudom, hogy zajongni, kiabálni *kell*, az kikivánkozik a tüdőből. De sikítani nem kell. Főlöské, gégefőmegegőltető, fárasztó, berekesztő. Édes kicsi lányok, nagyon megkérem Magukat, ne kergessenek

el ebből az áldott uccából! Hétfőtől kezdve ne sikitsanak. Olyan hálás leszek! Igérem, hogy soha, de soha novellát, vagy regényt „serdültebb leányoknak“ írni nem fogok. Egyáltalán: sohase fogok unalmas dolgot írni, vagy, ha Maguknak úgy tetszik, inkább semmit sem írok. De hallgassanak rám, könnyörüljenek rajtam s mielőtt megfeszítenék a hangszálaikat, hogy hirtelen kibocsássák köztük a levegőt, gondoljanak a szembenfekvő házban lakó feldult emberre, rám, aki a Maguk hangszálaín függ s várja, hogy lehet-e élni Budapesten?

A KINFENTES.

A kinfentes, kérem, a benfentes ellentéte s valószínűleg éppúgy a *fenni* igéből származik, mint ikerszava; vagy mint a hentes valószínűleg a *henni* igéből, ami az *enni* rokona. Ennyit ez általam lanszirozandó szó származásáról. Értelmét pedig az alábbiakban igyekszem megmagyarázni:

A kinfentes az a vidéki ember, aki benfentesnek akar látszani, ha pesti emberrel kerül szembe. Mindent tud, mindenről tájékozva van, mindenkit személyesen ismer, mindenkitől van egy bonmotja, amit az illető személyesen neki mondott el.

Tegnap mutattak be, vidéki városban, egy kinfentesnek. Így:

— Grrrbandi, a híres pesti író.

Ami nagyon megtisztelő. Goethét is biztosan így mutatták be:

— Góthe Jani, a híres vejmári író.

A kinfentes, aki a vezetéknevemet nem hallotta, csak azt tudhatta, hogy Bandi pesti íróval beszél, azonnal otthon volt az iro-

dalmi körökben, otthon az Otthonban és a Fészekben és a színházak körül:

— Na, kedves öcsém — mondotta — hogy' mint vagytok odafent? Jól, mi? Nagyszerűen. Hátiszen különben magam is. Mult héten voltam fent, mer' azér, csak felnézek minden második-harmadik hónapba. Mondta is Herceg Feri: „Te, Bódikám, csak megnézed a te jó embereidet“. Hát én meg. Feri nagyon dolgozik mostanába, az Árva Lacit rendezí sajtó alá, meg is kérdezte tőlem ho'vsmikép? Mondtam neki: „Ja, ja Ferikém, most bizony nem ugy van, mint azelőtt.“ Különben Márkus Mukinak is ez a véleménye, akivel szintén beszéltem róla. Öregszik a Muki, öregszik! De mit szólsz hozzá, hogy Molnár Franci milyen nagyszerű színben van! Együttvacsoráztunk a Hungáriába, Franci szereti a jó kosztot, meg is mondta nekem, hogy a káposztás evekdedlinek nagyon megártott a háboru, fele annyi zsirt nem adnak rá, mint tizenháromba. Ott volt a Hegedüs Gyuszi is, nagyon örültünk egymásnak, tudod öcsém a Gyuszi a mi pátriánkból való, én már akkor megmondtam, hogy meglátjátok mi lesz a Gvusziból. No lett is, de azér' szívesen elvan a régi cimboráival. Hát Zsazsát látod-e gyak-

ran? Most csak telefonon szóltam be hozzá, nagyon hívott vacsorára, kedvemér' a Vázsonyi Vilit is elhivta volna, de mondtam: „Zsazsukám, tudom én mit jelent a mai viszonyok közt egy pesti háztartásnak egy ilyen vacsora.“ Hát így elmaradt...

A kinfentes itt lélekzetet vett. Látta, hogy látom, hogy milyen befentes. Folytatta tehát:

— A többi fiukkal is találkoztam. A Karinthy Fricinek megmondtam, hogy ragyogóan mulattam azon az izén, hogy is hijjákon, amit multkor irt. Volt egy kis beszélgetésem a druszáddal a Gábor Bandival is. Nagyszerü kölyök volt az, csak az utóbbi időben...

Köhögési roham fog el, keresztbeköhögöm a kinfentes mondanivalóját. Nekem elég, hogy nagyszerü kölyök voltam; mért tudjam meg épen vidéken, hogy mért nem vagyok már nagyszerü kölyök, mikor én még most is annak tartom magamat.

KÖNNYEN ELFELEJTHETŐ DOLGOK.

1.

Ez a számjegy, amit dolgozatom címe alá tettem, mutatja, hogy nagyobb lélekzetet vettem a rendesnél, vagyis hosszabb-lélekzetű akarok lenni. A cím azonban feljogosít erre, hisz Ön, jó olvasóm, nagyon jól tudja, hogy a könnyen elfelejthető dolgok nagyon sokan vannak. Nézzen csak b. multjába és meg fogja látni, hogy milyen keveset lát benne. Amit nem lát — én pszichológus vagyok, azért tudom ilyen jól — amit nem lát: az az, amit elfelejtett. Az ember, nagy-körülbelül, mindent elfelejt, s ez az, ami az életet egyrészt tűrhetővé, másrészt tűrhetetlenné teszi. Vannak ugyanis dolgok — én pszichológus vagyok, azért tudom ilyen jól — amiket jó elfelejteni, sőt amiket, ha nem tudnánk elfelejteni, akkor élni is nehéz volna. De viszont vannak más-milyen dolgok, amiknek elfelejtéséből rette-

netes komplikációk támadnak. Igaz ugyan, hogy a freudizmus szerint csak azt felejtjük el, amit elfeledni akarunk, — de épen itt válnak el utjaim a freudizmustól, amit ezennel hivatalosan bejelentek, mert azt hiszem, hogy valóban egy csomó mindenfélét szántszándékkal felejték el, de ha már megvan az elfelejtésre a praxisom, akkor aztán, jól be lévén gyakorolva, elfelejték egy csomó egyebet is, amit dehogyan is akartam elfelejteni! Iskolám mestere, maga Freud professzor, abban különbözik csaknem valamennyi tanítványától, hogy abszolút világosan és érthetően beszél, s kitűnően alkalmazott hasonlatokat használ, amik a legkevésbé sem sántítanak. Engedje meg a professzor, hogy ezt a feledési izét egy ilyen hasonlattal világítsam meg. Szerintem (vagy hogy szerényebb legyen ez a fordulat), szerintségem szerint: a feledés szellentüi a lelken olyanok, mint a nyitott ablakok a szoba falán. Jó, hogy beengedik a friss levegőt és kibocsátják a rosszat. Ellenben megtörténik többszörösen, hogy a nyitott ablakon át elröpül egy kéziratom, vagy egy papírpénzdarabom. Ez már nem jó. De mégis megtörténik, mert néha cugg

van. Biztos, hogy a lélekben is cugg van néha, s olyankor röpülnek ki az elfeledés ablakán azok a dolgok, amiknek benn kéne maradniuk.

Mért mondom én mindezt ilyen tudományos alapon el? Mert én egy rendes ember vagyok, aki már több ízben gondolkodtam róla, hogyan kellene magamat a tömegfeledésben megakadályozni. S még az elmult, 1917-es évben elhatároztam, hogy noteszt vásárolok, amelybe mindama dolgomat, amiket nem akarok elfelejteni, följegyzem. Szándékomat mihamarabb tettere váltottam és a noteszt bevásároltam. Kicsit meglepett, hogy a notesz, amit tíz vagy husz krajcárra prelimináltam, három koronába került, mert amikor én még noteszt szoktam vásárolni, ezelőtt negyedszázaddal, zsenge gyermekkoromban, a noteszek ára sokkal lejjebb mozgott, sőt nem hiszem, hogy lett volna, vagy elképzelhető is lett volna olyan notesz, amiért három koronát kérnek. Tessék csak visszaemlékezni a tanári noteszre, illetve azok, akiknek nem volt jobb szépen elfelejteni a tanári noteszt, emlékezzenek vissza rá, milyen gyönyörű notesz volt az. De biztos, hogy nem került három koro-

nába. mert ha annyiba került volna, miből élt volna a tanár ur? aki állami alkalmazott s így nyilván — én pszichológus vagyok, azért tudom ilyen jól — keservesen kevés lehetett a fizetése. Vagy még most se sok?

Mondom, a noteszt megvásároltam, ezt mondván magamban:

— Barátom, neked abból, hogy nem felejtesz el semmit ama dolgok közül, amiket nem akarsz elfelejteni, okvetlen sokkal több hasznod lesz három koronánál. Nyugodtan fektetheted bele mnemotechnikád hiányosságába ezt a három koronát.

És befektettem.

A notesz, amit megvásároltam, csaknem biztosan német gyártmány volt, mert minden, ami benne és rajta helyet foglalt, nem igazi volt, hanem csak annak *ersatz*-a. Pót. A notesz pót vót. Kivül a bőr, belül a papír. Hiszen önök tudják, hogy a német a pót-nép. Még békében találták ki a pót-kávét, s azóta a többi pótokat. Most már általában minden pót, sőt a pótokat már külön pót-bótokban árusítják. Ahol én a noteszt vettem, az is ilyen vót. Pót bót vót. A kisasszony, aki a noteszt árusította, felvidéki akcentussal beszélt, s kérdésemre csak-

ugyan kiderült, hogy Nyitra megyéből származik. Mi következik ebből? Ez: a bót tót pót bót vót. De még mielőtt eszembe jutna, hogy csekély forgalma miatt a boltról abban a percben megállapítottam, hogy hót tót pót bót vót: megmondom, hogy a pótság példáit nem kell halmoznom, mert a pót-németséget és a német-pótságot Karl Kraus ebben a cimben és alatta ebben a szövegben foglalta össze:

Ersatz.

Es braust ein Ruf *wie* Donnerhall . . .

Ami, — a gyöngébbek kedvéért elmagyarázom, — annyit jelent, hogy most már a Wacht am Rhein sem igazi, mert hiszen a kiáltás, amely benne zug, *nem* mennydörgés, csak olyan, mintha mennydörgés volna. Tehát a németek ebben a nagyon fontos dalukban csak Donnerhall-Ersatzot, azaz mennydörpótot használnak.

2.

Örömmel forgattam noteszemet s már kevés napon belül észrevettem, hogy minigyárt az első lapján, amit addig nem vettem észre, ez áll:

Könnyen elfelejthető dolgok:

Óra-szám...

Testsúlyom nyomott 191...

Balesetb. társ...

Kötvényszám...

Takarékkönyv-szám...

Sorsjegy-szám...

Bérlet...

Ahogy a szemem átfutott ezen — csak felületesen, nem tudva, hogy mit olvasok — bravót kiáltottam magamban. Ez az! Ez kell nekem! Külön rovat a könnyen elfelejthető dolgoknak! Na, ide aztán mindent beírok. Ahogy azonban közelebbről megnéztem a rovatokat, egy kicsit elkomorultam.

Óra-szám? Mit írjak be ide?

Am, ha a németek azt hiszik, hogy ide is be kell írni valamit, biztosan igazuk van. Beírtam tehát: Óra-szám: 24. Ezt ugyan egy kicsit fölöslegesnek éreztem, mert soha életemben eddig el nem feledtem, hogy az óra-szám egy napban huszonnégy, de azért beírtam. Azóta kitaláltam, hogy mire való ez a rovat. A németek a háború alatt felfedezték azt is, hogy az órát előre és hátra lehet igazítani, egy-egy órával. Ezekben a határnapokon, aszerint, hogy az óra előre megy-e vagy vissza, csak huszonhárom, illetve huszonöt

órája van egy napnak. *Ilyenkor* kell beírni, hogy az ember el ne felejtse, az óra óra-számát. Most, egyelőre, a 24-es szám áll a noteszomban, a legközelebbi intézkedésig.

A második rovat szintén bosszantott; nem a germanizmusa miatt. Ahhoz hozzászokunk a magyar nyelvben, s ha már a német gyártású noteszben minden csak *Ersatz*, az, ami germán benne, a germanizmus, lehet igazi. Nem kívántam hát a germántól, hogy vagy azt mondja: testem nyomott, vagy ezt: testsúlyom volt... Csak azért haragudtam, hogy prejudikál és kimondja, hogy az én súlyom 191 kiló vagy font. Honnan tudja? Esküszöm, hogy mikor legsúlyosabb vagyok, sem vagyok nehezebb hatvanöt kilónál, de vannak hatvankettes hónapjaim is. Kitöröltem tehát a 191-et és ezt irtam helyette:

Csipiszt! Testem súlya hatvanhárom kiló, illetve százhuszonhat korona.

A többi rovattal könnyen végeztem: *Balesetb. társ.*? Tudtam, hogy ez annyit jelent: írjak be ide egy balesetbiztosító társaságot, hogy ha baleset ér, annál kössek egy szép biztosítást baleset ellen. Be is irtam, hogy Foncière. Mert az összes címek közül ez tetszik nekem a legjobban. A kötvény-számot üresen hagytam. Majd ha lesz kötvé-

nyem, beírom. Takarékkönyvem nem lévén, nem kötelező, hogy számot írjak be s az *értékpapír-szám* rovatot így töltöttem ki:

A börzekrahh előtt, amely magyar dolog volt, tehát igazi és nem *Ersatz*, valóban voltak értékpapírjaim. A számukat azonban nem tudtam beírni, mert számtalan-sok volt. Ennek következtében most már egy sincsen, tehát fölösleges, hogy a számot ideírjam.

Ezzel nagyon meg voltam elégedve. Annyira, hogy összeütöttem sarkantyúimat és így szóltam:

— Ölegedve vagyok.

Csak utóbb jutott eszembe, hogy ugyse valószínű, hogy én ezt az értékpapír-dolgot valaha is elfeledjem. Vettem tehát a tintát és kitöröltem az egész rovatot és azt is, amit beleírtam. Aztán szétütöttem sarkantyúimat és így szóltam:

— Nem ölegedve vagyok.

És áttértem az utolsó rovatra, amelynek címe Bérlet volt. Ide röviden csak ennyit írtam:

— Köszönöm a figyelmeztetést. Tényleg jobb volna a villamosokra bérletet váltani a mai zavaros viszonyok között. Így, ahogy most áll a dolog, kénytelen vagyok vagy

fizetni vagy bliccelni, ami kellemetlen.

Később a noteszembe pillantva, éreztem, hogy ez a mondat rosszul van megfogalmazva. Nem derül ki belőle azonnal, hogy *mi* kellemetlen. Magam és mások megnyugtatóására azonban megmondom, hogy nem bliccelni kellemetlen a villamoson, hanem fizetni. Ha lehetne mindig bliccenteni, ami tiz ut közül hat-hét esetben lehet, akkor nem is gondolnék a bérletre, olyan valami egészen extra öröm: nem a szakaszjegy hat krajcárját elbliccelni, ami nem is urí dolog, hanem a két fillért, ami adó van rajta, meg nem fizetni. Mert adó az s nekem csak-ugy, mint minden nemes magyaroknak, az előnevem, nemadózi. Tessék elhinni: azelőtt csak véletlenül blicceltünk, ám a közlekedési adó óta szántszándékkal S nehogy mindennap több izben kelljen adót fizetnem, hangosan és érezhetően, inkább követem noteszem tanácsát és bérletet váltok a villamosokra.

3.

Mikor mindez megvolt, nagyon nyugodtnak éreztem volna magamat, abban a tudatban, hogy én milyen derék, rendes ember vagyok. Ennek a jó érzésnek azonban

egy akadály volt. Valahányszor ugyanis a noteszomat elővettem, vagy csak megtapogattam a zsebemet, hogy benne van-e, illetve amikor csak eszembe villant, hogy megtapogassam, mindig a következő kis képzettársítási játék játszódott le agyamban:

Hm, bizonyos dolgok könnyen elfelejthetők. De vannak olyanok, amik egyáltalán elfelejthetetlenek. Az a pofon, például, az a pofon . . .

És mokaacsul mindig nem gyermekkorom álmai, nem az első esők, nem erkölcsi kötelességeim s nem ezer egyéb ilyesmi ötlött agyamba, hanem az a pofon, igenis az a pofon . . . S nehogy tovább kinozzon az emlék, mingyárt el is mondom, melyik pofonról van szó. Arról, az egyetlenről, amit életemben kaptam, amely ugyan régen csatant el, még ifjúkorom hajnala előtt, de maiglan olyan frissen él a lelkemben, hogy valahányszor eszembe jut: újra kipirul az arcom és pedig nem egyenletesen, hanem öt hosszu ujjtól foltosan. Ha egyszer esők közben jutna eszembe és gyermekem születnék, attól tartok, hogy arcán ez öt ujj nyomával jönne erre a búbánatos világra. S a noteszem óta mindig piros az ábrázatom.

Az ugy volt kérem, hogy tizenegy éves

koromban Szentlőrincről vicinálison jártam be az iskolába. Persze nem egyedül, hanem több velem egykoru gyermek-társammal egyetemben. Már Szentlőrincen elfoglaltuk a fütetlen vicinális kocsis egyik sarkát és ott vidáman voltunk. Többnyire nem esendesen, hanem harsányan vidámok. S mert a közlekedési viszonyok hazánkban legalább harminc év óta nem javultak, emlékszem rá, hogy hely akkor a vicinálison épen oly kevés volt, mintahogy most sincs azon a vilamosvasuton, mely amaz elavult vicinális helyett jár. Meg-megtörtént hát, hogy míg mi gyerekek ültünk a sarokban, igaz: hatan-heten négy ülésen, addig felnőttek állva maradtak. És nem valami nagy örömmel néztek reánk, lármázó gyerekekre. Annál kevésbé, mert Szentlőrincen és Kispesten akkoriban nem épen a társadalom legeleje lakott, inkább is derék, de egészen utolsó emberek, akik többnyire azért laktak odakint, mert idebent nem lakhattak. A rendőrség miatt, amely kitiltotta őket. Egyiket betörésért, másikat gyilkosságért és egyéb ilyen csekélységekért.

Egyik téli reggelen is mi, sok gyerek, ültünk a sarokban s mert minden állomáson új meg új kollégák csatlakoztak hozzánk,

valósággal kiszorítottunk egy felnőttet, egy szikár, csontos férfiut, akit személye szerint akkor sem ismertem. A szikár ezt mondta bosszusan:

— Ezektül a t kölykektül már élni se lehet!

A t nem tiszteltet jelent. Ennek következtében én meg voltam sértődve, ami nem lett volna baj. A baj az volt, hogy hirtelen, emlékszem rá először életemben, ötletem támadt. Abban a pillanatban, mikor támadt, már ki is mondtam az ötletemet. Így hangzott:

— Hja, sok lud disznót győz!

Elég szerény ötlet, ugy-e bár? Mindössze egy magyar közmondásnak kellő pillanatban való alkalmazása. De egy tizenegy éves gyerektől, télen, fűtetlen vonaton, reggel negyed nyolckor ez is szép. Az ötletnek lesújtó hatása volt. Nem a szikár férfiura. Rám. A szikár az első másodpercben megértette, a másodikban lesujtott. A tenyerével. Az arcomra. Emlékszem rá, hogy lehunytam a szememet, mikor a tenyér elém villant s arra is emlékszem, hogy a lehunyt szemem fekete látóterének egyik sarkától a másikig a pofon pillanatában egy nagy, sárga szikra

ugrott át. Vagyis a szikár férfi úgy vágott pofon, hogy a szemem szikrázott.

Ez volt az első honorárium, amit egy ötletemért kaptam. Mondhatom: tartja a rekordot. Mind a mai napig a legerősebb honoráriumom volt. Nem is tudom elfeledni.

Azelőtt csak ritkán jutott eszembe, nagyon kinos pillanatokban, amikor lelkileg arculvertnek éreztem magam; vizsgákon, ha nem tudtam felelni a kérdésekre, prómiéren, ha megbuktam és így tovább. Mióta azonban noteszem van s benne jegyzék a könnyen elfelejthető dolgokról: azóta folyton és állandóan. Egyre piros az arcom és ugrik a sárga szikra a látóterem jobb sarka felől a bal felé.

Ezért tegnap este, amikor lefekvés előtt kiráztam mindent a zsebemből s a notesz is átment a kezemen s a könnyen elfelejthető dolgok ismét arcomra képzettársították azt a soha el nem felejthető pofont, hirtelen kinyitottam az ablakot és kihajítottam rajta a noteszt.

S ezzel nemcsak eme történetnek, hanem memóriám minden megjavítására irányuló kísérlet lehetőségének is mindörökre vége.

LEGENDA A HALÁLRÓL.

Mikor az az ur csak ugy, első kérésre hajlandónak nyilatkozott arra, hogy a hálófülkéjét megfelezze velem, vagyis a felső ágyat rendelkezésemre bocsássa, akkor azonnal elhatároztam, hogy az az ur egyike a legkiválóbb embereknek, akikkel életemben érintkezhetni szerencsém volt. Nagy Sándor és Napoleon közt jelöltem ki a helyét történelmi arcképcsarnokomban s ugy döntöttem, hogy lelkemben közgyűlést fogok összehívni s azzal jegyzőkönyvi köszönetet szavaztatok Neki, hogy legyen miről írásos dokumentumot átnyujtani Ójóságosságának. Fokozta irántai hálás lekötelezettségemet azzal is, hogy meghívott, foglaljak helyet nála addig is, ne szorongjak abban az első osztályu fülkében, amely legjobb esetben nincs fűtve, ellenben megtörténhetik, hogy ablaka sinesen, ami most nagyon gyakran előfordul, mert vaggont ugyan gyártunk még a háboruban, de ablakot rája már nem érde-

mes, hiszen ha gyártanánk is: kivernék. Mi-
nek hát az a fölösleges munka?

S mikor a vacsorájából is megkinált
az az ur, akkor leborultam az ő nagysága
előtt s azt mondtam, hogy ennyi szivélyt a
Poklok Kapui sem dönthetnek meg. Több
izben megpróbáltam biztosítani Őt tisztele-
temről és nagyrabecsüléséről, de szavaim
csak gyenge árnyak voltak érzelmeim való-
ságához képest. Felirtam pesti lakása címét,
hogy ezentul minden évben rózsabokrétát
küldjek utazásunk évfordulóján a lakására
és megkérdeztem a keresztnévét is, azzal a
szilárd elhatározással, hogy a fiamat Eme
Nagylelkü Adakozó nevére keresztelendem.
S mert az az ur Adolf nevű volt, legyőztem
magamban a gonoszt, mely az ígéret alól ki
akart bujtatni s keményen álltam amellett,
hogy a fiamat igenis Adolfnak fogják hívni
s ha a fiam esetleg leány lenne, akkor
Adolfin lesz az ő neve.

Hatvan előtt, amikor módomban volt
elgémberedett tagjaimat, mint mondani szo-
kás, a paplan alatt kinyujtani, még tetézni
akartam hálámat s egy stipendiumon gon-
dolkodtam, amit Ennek Az Urnak a nevére
fogok valamely jótékony intézmény keretein
belül alapítani. Ezt a szándékomat már nem

közölhettem vele, mert az az ur, édesdeden elnyulva az alsó ágyon, hanyatt, elszenderedőben volt. Én is ugyanott voltam, vagyis szintén elszenderedőben, de a felső ágyon, várván Morfeusz édes mákonyát szempilláimra. Így szokás mondani. Hatvannál álltunk, mikor az az ur a szender állapotából a kompaktabb álom állapotába aludt át, amit azon vehettem észre, hogy horkolni kezdett. Szerényen és ritmikusan horkolt, ami ugyan egyelőre megakadályozta azt, hogy elaludjam, de nem bántott, abszolúte nem bántott, mert azt mondtam magamban, hogy aki a szegény kivert költőt befogadja, az megengedhet magának egy pár horkot a saját fülkéjében. Továbbá azt is gondoltam, hogy majd ha a vonat elindul, a kerekek kattogása, a gőzfűtés zizegése és a hork kellemes együttesbe fog összeolvadni és úgy elaltat, mint dajkám altató dala, melyet akkoriban még nem én irtam, hanem csak élvezettel hallgattam.

Ám azonban nem így lett. Mikor a vonat elindult, akkor az az ur, nevezzük röviden Hortyi kapitánynak, kezdett versenyt horkolni a kerekek kattogásával, a gőzfűtéssel, a lokomotívból kisistergő gőzzel, mindennel. És mindent legyőzött. Fűrészelt, si-

vitott, dübörgött félelmetesen. Harsányabb volt, mint a Harsányi testvérek. Elementáris volt, mint a Niagara. És szabálytalan. Kihagyott, mint egy szeszélyes motor. Félpercekig némán szuszmakolt, mint a sir, aztán három, négy és öt percekig kürtölt és harsonázott. Kezdtem magamat kényelmetlenül érezni. Az álom jött, jött halk suhánással felém, de mikor a horkantyu orronverte, mindig visszavonult ismét. Az agyam zavarodott, a szívem összevissza dobogott. S azonfelül a hála és az aludni-vágy borzasztó csatát vívtak szívemben. Világossá vált, hogy ha Jótevőm alszik, én nem alhatom. Föltéve, hogy én aludni akarok: neki nem szabad aludnia. Másfél óráig vívtam ezt az erkölesi harcot. Közben a hála elrongyolódott keblemben. Történeti areképcsarnokban Néró és Karaffa közé helyeztem ezt az alakot, s őszintén megutáltam az ilyen disznót, aki ártatlan embereket csábit a fülkéjébe, hogy horkolással megölje őket. Mondtam magamban: „Látszik, hogy Adolfnak hívják! Az ilyen pizok alakot csakis Adolfnak hívhatják. Házmesterék sánta kutyáját fogom elnevezni Adolfnak.“ És szólongattam Adolfot, hogy fölbredjen. Nem ébredt fel. Kiabáltam. Nem ébredt fel. Orditottam.

Nem ébredt fel. Akkor fölvettem az ásványvizes üveget, ami a kis asztalkán állt, a párnám alá fektettem ferdén, nyitott szájjal, úgy hogy valahányszor a vonat zökkent, egy-egy korty viz Horty ur arcába csapódott. A második kortynál fölébredt. Abba hagyta az erdőirtást.

— Hm — motyogta — úgy látszik, be-esik az eső.

És tapogatózott és tájékozódott, de a viz minden második percben könyörtelenül az arcába lottyant. Átágyazta magát, hogy a feje a lábamnál legyen. A flaskót csendesen lábtól tettem és folytattam az eljárást.

Aztán én szenderedtem el és mézesen aludtam reggelig. Fölébredvén Adolfot kialvatlanul szenvedően találtam és nem törődtem vele. Öltözködés közben tévedésből valamennyi kabátjának az akasztóját leszaggattam és, lelépven a felső ágyról, véletlenül a kemény kalapja közepére léptem. Ugy tettem, mintha azt hinném, hogy alszik. Köszönés nélkül slisszentem ki a fülkéből.

És másnap reggel, kiszálláskor, egyáltalán nem ismertem meg. Nem kell összebarátkozni mindenféle szemét népekkel.

BIDA MÁJA.

Stilustanulmány.

Jelenleg, mert egyéb dolgom úgy sincs, stilustanulmányokkal vagyok elfoglalva. Valamennyi stilusok közül, melyek elibém kerültek, legjobban megnyerte tetszésemet és felesigázta érdeklődésemet az a stilus, melyet e mai dolgozatom címéül irtam. Ez a két szó egy szóban biedermeiert jelent, de két szóban és általam lefonetizáltan gyakoribb kiejtése a biedermeyernek, mint a biedermeier.

Azt is elárulom az olvasónak mingyárt művem elején, hogy a biedermeier-tanulmányokat nem egykoru kutfőkben végeztem, talán azért, mert nincsenek, talán azért, mert engem nem is érdekelnek, hanem kizárólag velem egykoru irótársaim műveiben: ezek sokkal mulatságosabbak.

Hogy rövid legyek, de mégis módszer: mi a biedermeier?

Ezt így külön nem lehet megmondani,

csak egy párhuzam segítségével születhetik meg a definíció: A mi *van*, az *nem* bieder-meyer; ami már *nincs*, az *mind* bieder-meyer. Ennek következtében természetes, hogy a bieder-meyer, mint főkorszak, igen sok alkorszakra oszlik.

Visszafelé menve az időben, megkülönböztetünk:

I. Tercier-bieder-meyert és

II. Kvarter-bieder-meyert,

mely két fő alkorszak mai időszámításunkat körülbelül egy millió évvel előzi meg. A ter-cier-bieder-meyer ezekre az alkorszakokra oszlik:

1. Pliocén bieder-meyer,
2. Miocén bieder-meyer,
3. Oligocén bieder-meyer,
4. Eocén bieder-meyer.

Meg kell itt jegyeznem, hogy az első hangulatos, kis bieder-meyer tüzkőfegyvereket a miocén-bieder-meyerben találták a szak-tudósok. Ezek a tüzkőfegyverek, bár ugy látszik, hogy csak két betűvel különböznek a mai tüzfegyverektől. valójukban igen eltér-nek tőlük. Előttem fekszik egy ilyen tüzkő-fegyvernek a fényképe, — nem is fényképe, csak Daguerreotipje, mert a miocén-bieder-

meyerben még nem a mai undorító fotográfusok mindent elsablonozó masinái dolgoztak, hanem a jóízűen magyar Daguerre-mester művészi gépecskéi a Kishid-uccában, a boldogult kávéforrás mellett — előttem fekszik, mondom, egy ilyen tüzkőfejtver képe és én elmélázom rajta. Hol van egy harminc és feles mozsár, vagy egy dreadnought, vagy egy röplőgép lomha vaskossága *ennek* a miocén-biedermeyeri gyönyörű csecsebecsének az eleganciájától! Más idők voltak azok és más emberek! Ámbár embermaradványokat e korból még nem fedeztünk fel, de az mindegy, a miocén-biedermeyer tüzkőfegyverét nyilván ember használta, s ha ember volt, akkor másilyen volt, mint a mai undok és stiltalan legények. A biedermeyer embert ugyanis elsősorban és legfőképpen az jellemzi, hogy más, mint a maiak, akik gyalázatos ronda fráterek, disznó bitangok, kötőznivaló gazemberek . . . Pardon, ne siessünk előre.

A terciér-biedermeyert, mint már említettük, megelőzi a kvarter-biedermeyer, mely négy jég-biedermeyer korszakra és három jégközi-biedermeyer korszakra oszlik.

1. Első jég-biedermeyer (vagy: eolit biedermeyer),

2. Első jégközi-biedermeyer (vagy praechelléen-biedermeyer),
3. Második jég-biedermeyer,
4. Második jégközi-biedermeyer.
 - a) Chelléen-biedermeyer.
 - b) I. Acheuléen-biedermeyer.
5. Harmadik jég-biedermeyer,
 - a) II. Acheuléen-biedermeyer,
 - b) Moustérien-biedermeyer,
6. Negyedik jég-biedermeyer,
7. Negyedik jégközi-biedermeyer,
 - a) Wildkirchli-biedermeyer,
 - b) Kösten-Micoque-biedermeyer,
 - c) Micoquien-biedermeyer,
8. Ötödik jég biedermeyer,
 - a) Aurignacien-biedermeyer,
 - b) Solutréen-biedermeyer,
 - c) Magdalénien-biedermeyer.

Ez a felsorolás, persze, kicsit száraz, de ha stilustanulmányokra megy az ember, egypár napra való vizet is vigyen magával, ám hogy elevenítsem és érdekesítsem a dolgot, megemlítem, hogy az első embercsontmaradvány, a *Homo Heidelbergensis* alsó állkapcsa a második jégközi-biedermeyer I. Acheuléen korszakából való, ami

körülbelül másfélszázezer évvel előzi meg időszámításunkat. Te jó Isten, hogy a heidelbergi ember milyen finom, kedves, légies, önzetlen volt a maihoz képest, akik durvák, ocsmányok, ostobák, galádok... Pardon, megint elsiettem magamat.

A második embercsontmaradvány a *Homo Mousteriensis Hauseri* a II. Acheuléen-biedermeyer korszakából való, ugynevezett gorilloid embert ábrázol. Na hát, hogy ezt a drága, édes s különösen nőiben lengevonalu és búbájós gorilloidot nem lehet egy napon említeni a mai emberekkel, akik közül a férfiak trombitanadrágot és szidikalapot, a nők kurta abroncsszoknyát és azzurharisnyát viselnek, pfuj, azt még mondanom sem kell.

A harmadik jégközi-biedermeyer embere, akinek csimpanzoid alsó állkapcsát a Weimar melletti Chringsdorf határában találták, s a negyedik jég-biedermeyer aurignacien korszakának *Homo Aurignaciensis Hauseri-Klaatsch* nevű orangutánoid emberét már kitűnően ismerjük levendula illatu csontmaradványaiból. Hát elbujhatnak a mostani hadseregszállítók és egyéb zsidók, hájas hasukkal, pofátlan asszonyaikkal, monoklis ficsurjaikkal, akik közül egyet

holnap ugysis pofonverek a korzón... Pardon, megint előreszaladtam.

Tudtam, hogy ez egészen régi, már el-sárgult s csak nagyanyám almáriumában megőrzött biedermeier-korszakok után a korábbi kő-biedermeier, vagyis neolit-biedermeier, majd a bronz-biedermeier s végül a vas-biedermeier következtek, melyeknek emlékeit nemcsak egy budai nagynéném zenélőóra-illatu kanápiumán, hanem a Nemzeti Múzeum üvegszekrényeiben is szemlélhetjük.

Beszéljek-e a bábéli biedermeiererről, valamint a szir, asszir, fönikiai, egyiptomi, majd görög és római biedermeierekről? Ugy-e ne beszéljek? Ezeket a biedermeier-korokat körülbelül mindenki ismeri már. Tudja, hogy a görög, vagy a római biedermeier emberei gyöngéddek, lágydadak, könnyüdedek, foszlánydadak voltak s a szerelemnek nem az a parázna és buja és állati és émelyítő brutalitása volt köztük elterjedve, ami a mai nemzedéket oly szomorúan jellemzi. Ó, hogyan szerettek görög és római biedermeier ősanyáink! Csak megpillantották a férfit, nem is... csak megpillanták és az nekik elég vala. Az élet kézfogható otrombaságai távol álltak lelkük

lehelletre is elhalványuló ovál-tükörétől! Bágyadt-rózsaszín cseresznyefavirágokon és puha erikaszin mimóza bimbókon keresztül szaporodott az ember. Direkt csoda, hogy ily ősanyák után még a világra jöhettünk. Biz hündat.

A legujabb biedermejerre vonatkozó adataim: Ami tavaly volt, az is biedermejer, ami tegnap volt, az is. Hogy a háborút megüzenték, hogy az yperni csatátéren egy-egy nap huszezer hulla rothadt, annál hangulatosabb biedermejer el sem képzelhető. A hus, a krumpli, a zsir, a vaj, a tej: biedermejer... levendula... nagyanyám sublódjának öklömnyi balfiókja...

Hogy írók kinyitották a szemüket és látták, hogy mi él, virul, hervad, mozog, mosolyog, röhög, rőfög, fuldoklik és sikít körülöttük: biedermejer...

Irnitudás: biedermejer...

Alany-állitmány: biedermejer...

Helyesírás: biedermejer...

Józan-ész: biedermejer...

Az ég, vagy ahogy ősanyáink mondták, a mennyég, tegnaptól visszamenőleg egy csodaszép krinolinnak a kék bársonya volt, amely valamennyőnk fölé borult, Cenci nénem splitter-gyémántjaival, a csillagoeskák-

kal, kiverve, rajta a sápadt tejut, angyalok gömbölyü lábcskáinak nyoma, s a nagy aranytallér, a nap, régimódi, legalább is Mária Terézia-korabeli rajzolatokkal...

Ma: csuka-kék posztó az ég, sőt az égbolt, mert a boltot az égbe is felvitték ezek a nyavalyás csirkefogók, kavicsok vannak rajta elhintve csillagokul, a nap úgy uszik és olvad, mint egy avas vajdarab és a tejutat élelmes alávalók szőrös kézzel hamisítják. Ocsmány, piszok, gyatra, aljas. ripők, céda, szutykos pocsolya-vakacsok!

Levendula, biedermeier.

SZEGÉNYKE. ✓

A bundás-cilinderes ur idegesen járkált fel és alá az utca sarkán. Ezt láttam már messziről. Mikor én is odaértem, hirtelen mellém lépett és megszólított:

— Uram, a legkisebb könyöradományt is . . .

Csodálkozva néztem rá, ámbár az az alapelvem, hogy a ki kér, annak adni kell. Ő megértette csodálkozásomat és így folytatta:

— Háztulajdonos vagyok, pesti háztulajdonos . . .

A szívem összefacsarodott, megszorítottam a kezét. Könny szökött a szemembe, mikor tovább mondta:

— Tizenkét házam van. Mind négyemeletes . . .

— Rémes! — mondtam én.

— Tizenkét házban háromszázhatvan lakó! Csupa nagy lakás, csupa nagy lakás!

— Iszonyu! És nem fizetnek, ugy-e, egy krajcárt se fizetnek?

— Ugy van. Ketten egy krajcárt se fizetnek. De egy sárgaréz krajcárt se!

— Ketten?

— Igen. Ketten.

Nagyon meg voltam törve. Megesókoltam a háztulajdonos jobb arcát.

— Köszönöm, — mondta ő — köszönöm, a részvét szép. Azonfelül három lakásom üresen áll.

— Üresen? Óriási!

És megesókoltam a háztulajdonos bal arcát.

— Köszönöm, — mondta ő — köszönöm, a részvét balról is szép. Azonfelül az egyik házmesterem fizetését is fel kellett emelnem...

— Sokkal, ugy-e bár?

— Nagyon sokkal. Havonként három forinttal. Mert azt mondja, hogy most az emberek otthon ülnek éjszaka, nincs kapupénz-jövedelem. Nekem kellett pótolnom.

— Havonként három forinttal?

— Annyival — mondta ő és belemeredt az éjszakába.

— Mi lesz velem? Mi lesz velem? — sóhajtotta.

— És a családjával, nemde?

— Nem. Családom nincs. Agglegény vagyok. Ha családom volna, régen ki kellett volna irtanom. A legszükösebb megélhetésre sem futja. Hiába minden. Nem futja.

Lesujtottan álltam előtte. Vannak bánatok, amikre nincs se balzsam, se ir, se vigasz. Vörösmarty megírhatta a Kis gyermek halálára című elégiáját, én éreztem, hogy hiába irnék akármit, a földretaposottat nem tudnám felemelni...

— Jó ember... — mondtam — jó ember... hát mégis, mi a szándéka?

— Nem tudom — válaszolta tompán.

— Talán eladom a járadékaimat...

— Ne! Azt ne! — kiáltottam ijedten.

— Hiszen most alig kapna értük valamit.

— Alig! — dadogta az árva. — Ha négy millió koronát adnak érte, akkor sok. De lehet, hogy még azt se kapom meg.

— Egyebe nincs?

— Nincs. Egy birtokom, ami van Zalemegyében... egy cukorgyáram Pozsonyban... egy gőzfürészem Szlavóniában... egy gabonatáram Bánátban... úgy állok, mint az ujjam, mint a meztelen ujjam!

És mutatta az ujját. Csakugyan: a

nagy gyémántgyűrükön semmi ruha nem volt. Felvittem magamhoz az élet e kiverő kutyáját. Leültettem az asztal mellé, kenyeret adtam neki, friss és jóízű sárga kenyeret.

Mohón evett, nagy falatokat nyelt.

Szerettem volna a nyakába borulni tönkrement embertársamnak.

— Istenem — sóhajtott ő evés közben.

— Hat hónapja nem ettem kenyeret!

A sirás most már az én torkomban szorongott:

— Hát mit evett, szegény, szegény barátom?

— Csak zsemlyét! — mondta és a hangja elcsuklott a zokogástól.

NYÁRI SPORTOK.

1.

Feketedni.

Ez az a nyári sport, amit mindenki gyakorolhat, mert semmi szerszám nem kell hozzá. Csak a nap, meg az ember bőre. Egyet nem volna szabad e sport közben elfelejteni. Azt tudniillik, hogy az emberen nem kordován-bőr van, mint áthuzat, hanem közönséges emberbőr. De erről feledkeznek meg állandóan az emberek.

Nem is kell magyarázat hozzá: a fekete arcszinre szükség van. Ez a nyaralási bizonyítvány. Aki fehér és piros, az városi ember, városban töltötte a nyarat. Aki vörös és fekete, mint Stendhal híres regénye, az nyaralt. Persze, lehet csalni is. Van ember, aki két nap alatt szed magára annyi feketeséget, amennyi két hónapra jár ki. Viszont van olyan is, aki két hónap alatt nem

tud annyi sötét arcszint összeötvüjteni, amit egy síófoki retur-jegy megszerez gazdájának.

Feketedni tehát úgy kell, hogy a feketedni akaró fölkel reggel hatkor és mosdás előtt vesz egy-két órás leckét a naptól. Aztán leöblögeti magát óvatosan vízzel, nehogy a tegnapi feketeséget lemossa. Egy kis pizsokréteg ugyanis nagyszerű patinát ad a feketeségnek, ezért kell óvatosnak lenni feketedés közben. Vigyázni kell arra is, hogy a feketedő egyenletesen feketedjen. Ezt azzal lehet legjobban elérni, hogy a második leckénél, amit délben veszünk, amikor legnagyobb a nap ereje, olyan rudra kapaszkodunk, amit forгатni lehet. Ez a feketedő nyárs s épp úgy forгатják rajta a feketeségi jelöltet, mint a pecsenyét a tűz fölött, vigyázva arra, hogy háta éppen annyi ideig legyen kitéve a napnak, mint a melle vagy egyéb részei. Mert szép, ha egyéb részei is megfeketednek. Ajánlatos csónakba feküdni, a csónak ring a vizen, a nap süt, a bőr feketedik.

Az egész eljárást négy órakor meg kell ismételni s hatig a délutáni nap süt a feketedőre. Lehet kenekedni is. Vazelinnal,

glicerinnel, bajuszpedróvel, mindenfélével. Legjobban a mindenféle hájjal megkent emberek feketednek. Feketedés alatt a fejet is ki kell tenni a napfénynek. Ugy sincs benne semmi, hadd desztillálódjék.

A feketedés legérdekesebb része éjszaka van, mikor a bőr elkezd feszülni a feketedőnek a testén. Ilyenkor az az érzése, hogy csakugyan — nem metaforice — nem fér a bőrében. De ez csak érzés. A bőr több helyen felreped ugyan, de végeredményében, az ember benne marad. Csak aludni nem tud, nem a jó istennek sem, mert a bőr nemcsak reped, hanem viszket is. És van egy babona a feketedők közt, hogy vakarni nem szabad, mert akkor lehámlik.

Ez csak babona, mert másnapról kezdve a bőr mégis lehámlik és pedig szép nagy darabokban hagyja el, felmondás nélkül, tulajdonosa testét. Ez sincs fájdalom nélkül.

Igy megy ez egészen augusztusig. A feketedő feketedett. De augusztus elsején két házbért kell kifizetni, a nyarallatit és az otthonit.

Ettől aztán mindenki egészen megfeketedik.

2.

Fotografálni.

Okulva fényképészeti üzletek eme felírásán: „Elveszett szabadság, amit fényképezőgép nélkül tölt“, meg akartam menteni a szabadságot, mely az emberiség közkincese s hoztam magammal fotografáló masinát. Bevezetésül csak ennyit. Maga a lényeg ez: Hogyan és hányféleképen lehet a képet elrontani? Másoknak nyilván más módszereik vannak én csak a magam tapasztalásából ismertetem a következőket:

1. Aki egész sötétben fotografál, elérte célját, a lemez elromlik, kép nem születik, a felvétel sikerült.

2. Világosságnál is lehet fényképezni s ha az ember ügyesen az objektív előtt tartja valamelyik ujját, miközben a felvételt eszközli, akkor az ujjáról igen szép, nagyított felvételt kap, arról, amit le akart fotografálni, semmit.

3. Vigyázni kell, hogy a gép ne legyen jól becsukva, a lemez megsül, a felvétel elromlott.

4. Meg kell mozdulni (a fényképezőnek magának) a felvétel pillanatában s a felveendő embernek négy szája és hat füle támad. Nagyon csinos.

5. Egész közel kell menni a fotografálni való emberhez, akinek egy testrésze, például orra, vagy homlokrészlete lefotografálódik. Több nem.

6. Egész távol kell menni tőle s az illető mint kis bogár jelenik meg a lemezen.

Máskép elrontani magával a fölvétel-lel alig lehet. Következik a komplikáltabb rész, a lemez tönkretvése. Ehhez sötét kamra kell. Sötét kamrának minden helyiséget föl lehet használni éjjel. Bár nyáron az éjszakák nem elég sötétek. De télen nagyon megfelelők.

1. Véletlenül nyitva kell felejtetni a szobába vezető összes ajtókat. A lemez fuccs.

2. Égő cigarettával a szájban kell dolgozni. A lemez megdöglik.

3. Ügyesen össze kell keverni a folyadékokat. A fixirt az előhivóba kell önteni s az így származó fekete lekvárral leöblögetni a lemezt. Meghal.

4. Sárkefével végigmenni a lemezen. Érdekes hullámvonalak támadnak rajta.

5. A lemezt le kell ejteni a földre. Ez a legegyszerűbb.

6. A lemezt szárítás céljából spor-

hertbe dugni. Jól szárad: olvasztott üveget eredményez.

Mikor a lemez és a szárítás megvan, az aranyfürdő jön. Ott is lehet egyetmást csinálni.

1. Benne lehet hagyni az aranyat a fürdőben. Jót tesz neki s a képen egészen nagyszabásu foltok keletkeznek.

2. Addig fürösztteni a képet, amig egészen elszalad a papirról.

3. Csak egy kicsit fürösztteni, akkor a víz simán lemossa. Nem a papirt, a képet.

Mikor mindez megvan, a kész képet, amely másfél napi munka eredménye s több koronába belekerült, mint ahányat Európa összes fejedelmei viselnek a fejükön, glancot kell adni a képnek. Ez ugy történik, hogy egy lakktáblára felsimitjuk a papirt.

Onnan aztán csak késsel lehet levakarni. Kész. Mehet.

3.

Horgászni.

Vizparti szórakozás, mely áll horognyélből, spárgából, billegényből és horogból. Meg gilisztából. A horognyél három egymásbatolható bambuszpálca, amely egymásbatolható. Ez a három egymásbatolható

bambuszpálca, mely egymásbatolható, akkor, mikor kellene, nem tolható egymásba. Miután a három bambuszpalcát így egymásbatolta az ember, egy egészen hosszú horognyelet kapott, amely hosszabb, mint például a türelem, amiről alább lesz szó. A hosszú horognyélre rákötjük a vékony madzagot, amelyen a billegény foglal helyet. A billegénynek van tisztességes magyar elnevezése is, de az e percben nem jut eszembe. A billegény az a körtealaku izé, amely belül üres és arra való, hogy a vízbebukjon, illetve billenjen, ha a . . . szóval, amikor muszáj. Végül a horog következik s a horogon egy giliszta. Az egész horogszatban semmire drága, a horognyél négy korona, a spárga három, a billegény kettő és a horog egy, de a gilisztának ára van, mert a gilisztát parasztyerekek ásásuk ki a földből s ez nem csekély munka. Öt perc alatt tíz gilisztánál többet alig lehet kiásni. Ezért a gilisztát a vízi-börzén magasan jegyzik. A tegnapesti nyolc órás zárlat, a giliszta-uporban, darabonként öt korona volt. De megéri.

A horognyelet kezében tartva, a horogász ül a vizparton, szemét a billegényre irányítva. Az első félórában. A második fél-

órában a vizet nézi. A víz kék, vagy zöld, vagy szürke, mindig nedves és sosincs rajta látnivaló. A harmadik félórában a horgász az eget nézi. Az ég kék, vagy zöld, vagy szürke, felhős, felhőtlen és így tovább, hála istennek van még néhány változata s így a negyedik félórában is nézegethető. Az ötödik félórában lehet a körmöket nézni, vagy a cipő orrát, vagy akármit. Közben, az öt félóra közben, míg gondolatszabadság volt, gondolhatott az ember bármit. Mostanában azonban nincs gondolatszabadság s horgászok számára a horgászati engedélyvel együtt egy kis tabellát adnak, amelyen össze vannak foglalva az elgondolható gondolatok. Ezek a következők:

1. Jaj, de magas ez a vendégfogadó! (Nagyon szórakoztató, vidám gondolat.)
2. Gondolkodom, tehát vagyok. (Bölcselmi gondolat, kicsit száraz, de viz mellett éppen azért jó.)
3. Hogy ez a Tisza István milyen nagy államférfiu! (Politikai gondolat, magyarak számára, okvetlen szükséges.)
4. Na, ez a Tisza István igazán nagy államférfiu! (Rajongó gondolat, hűvös esti szellő esetében melegít.)
5. Ténydolog, hogy a Tisza István

igen nagy államférfiu. (Elmélyedési gondolat; foglalkoztatja az elmét.)

6. Bismarek, ojjé, az is valaki?! . . .
(Gunyaoros gondolat, szatirikus kedélyek számára.)

Több nincs. A többi gondolatok után darabonként tiz fillér vámot kellene fizetni. De nem volt rá eset, hogy egy horgász ennél többet gondolt volna.

Hogy hol a hal? kérdi ezek után az olvasó, aki talán észrevette, hogy a hálnak a neve egyáltalán nem fordult még elő idáig. Hát a hal a horgászattól független emlős állat. A halat hálóval fogják.

4.

Vadászni.

Már őseink is, midőn Ázsia pusztáin . . . De én ettől egész függetlenül vadászok. Vadászok, mert vadász-szenvedély van szívemben s talán ez az egyetlen szenvedély, amely eddig el nem lobogott belőle. Térdradrágot huzok és fegyvert dobok vállamra s a kora hajnali órában a pagonyt járom. Kora hajnal délelőtt 11 órakor van, hogy pagony mikor van, nem tudom, de olvastam, hogy az is a vadászathoz tartozik.

Tehát pagony. Nem szabad összecserélni a pogánynyal, mert az más és nem tartozik a vadászathoz. Dejszen Bársony Pista bátyám, kedves jó vadásztársam az ólombetük erdejében, mink fiatalok is tudjuk, hogy hogyan meg mikép.

En például nem Winchester puskával vadászok, mert attól magam ijednék meg legjobban, mikor dörren, hanem Flóberttel, közelebbről kilences flóberttel. Nagy vadra nem megyek, nem is érdemes, mert az itteni erdőkben csak vad villatulajdonosok találhatóak, akik igen nagy áron akarnak igen kis villákat bérbeadni. De most kíméleti idő van, nem szabad vadászni őket. Ellenben bőven terem itt a veréb, melynek latin nevét nem tudom, de azért mégis vadászok rája. A veréb apró, szürke szárnyas, fák tetején és az országút porában fordul elő, hangja *csrrr, csrrr . . .*, husa nagyon élvezetes. Husz-harminc veréb annyi pecsenyét ad, hogy abból egy gyermek már bőségesen jóllakhatnék. Husz-harminc verebet én még nem vadásztam, de kettőt-hármat már igen.

Hogy a vadászat sikeres legyen, a verébhez egészen közel kell menni a puskával. Például két lépésre. Akkor igen nagy a ta-

lálati valószínűség, mert a flóbertben sörét van s egyetlen lövés harminc-egyven sörét-szemét szór a veréb felé. A sörét-szem lát is, tehát megtörténhetik, hogy fölkeresi a verebet. Vagy a veréb, miközben a puskaropogástól menekül, beleütközik a sörétbe. Mindkét esetben a veréb kap egy-egy szem sörétet, gyors köszönetet szavaz és tovarepül, méltóságteljesen, mint a kőszáli zerge.

Célozni csak annyira szükséges, mint a pisztolypárbajban. Egyáltalán ajánlható, hogy vadászat előtt pisztolypárbajokkal trenirozza magát az ember. Akkor biztos, hogy a verebek hálások lesznek. Ha a veréb mégis, mindamellett, istentudja hogyan megsebesül, akkor a vadászeb feléje rohan és megadja neki a kegyelemdöfést. A vadász a kutya után vágat s mire a tett színhelyére ér, a kutya már megette a verebet és a száját nyalogatja. Ennek az eljárásnak aportirozás a neve s minden vadászati kézikönyvben benne van.

Flóbert nélkül is lehet verebet vadászni. Kenyérmorzsával, mert a veréb szelid állat s a kenyérmorzsát az idegen kezéből is megeszi. Ilyenkor elfogható. Ez azonban nem vadászat, tehát nem tartozik ide.

5.

Művelődni!

A tél folyamán ébredsz tudatára annak a szomorú ténynek, hogy műveltségedben, melylyel a középiskola ajándékozott meg s amit azóta tőled telhetőleg foltozgatál és kiegészítettél, nagy rések és tátongó hézagok vannak.

Nem tudsz például perzsául!

Pedig régen szeretnél tudni perzsául, hogy eredetiben olvashasd Firduszi atya költeményeit, melyekről azt mondják, hogy az eredetiben tejjel és mézzel folynak, míg ellenben fordításaikban csak kocsikenőcstől csepegnek. Azért kocsikenőcstől, hogy ne hallassék a verssorok nyikorgása.

— Majd nyáron! — mondd és megnézed, ki írta a legjobb perzsa nyelvtant. Tételezzük fel, hogy doktor Perzsely. Megveszed tehát doktor Perzsely nyelvtanát, veszel egy kis perzsa-német szótárat és bevásárolod Firduszi összes műveit, perzsául. Azért, hogy ha már júniusban és júliusban megtanultál perzsául, augusztusban folyékonyabban olvashasd Firduszit, mint az egyetemen a perzsa nyelv nyilvános rendes tanára.

Ezt a kis könyvesomót elteszed a szekrényed sarkába, de úgy, hogy szem előtt legyen és magaddal vihedd nyaraltodba.

Ugyancsak a tél folyamán bukkansz arra, hogy bár lépten-nyomon idézed őt: Goethét még nem olvastad el s az idézeten kívül csak a *Fischer* című balladát ismered tőle, mert az iskolában bevágatták veled — hogy lásd, milyen szépen tudta utánozni a költő a vizsusogást — eme sorokat:

*Das Wasser rauscht', das Wass schwoll,
Ein Fischer sass daran . . .*

Goethe összegyűjtöttjei is helyet foglalnak tehát a perzsák mellett s előre fened a fogadat, milyen gyönyörűeket olvasol ki Ármin és Dorottyából, meg a Rajnasarki Rókából. (Jövőre egy kis Goethe-tanulmányt is elereshetsz az Irodalomtörténeti Közlönyben, hogy ne olvastad vala a nagy németet hiába.)

De mi van a differenciálódással? Mi van vele? Azt is olyan sokszor hallottad és mondtad és irtad! Ki is találta ki ezt a szót? Egy bizonyos Herbert Spencer. Nyilván meg is írta valahol, hogy mit jelent és hogy hogy' érti ezt. Egyelőre nem tudod, melyik művében, éppen azért megveszed vala-

mennyit és beteszed Goethe meg a perzsák mellé.

Elo olvastatik. Majd nyáron.

Isten bizony nem illik, hogy mindig azt mondod: *iliászésodiszéa, iliászésodiszéa*, és fogalmad sincs róla, hogy mi áll bennük. Szép, hosszú költemények ezek s még azt is tudod, hogy Herbert Spencer nem olvasta őket. De te igenis olvasni fogod és pedig pont Herbert Spencerrel együtt. Persze nem télen, akkor nincs idő rá. Beszerzel egy szép német fordítást, a Vossé a legjobb és odanyomod Herbert Spencer, Goethe és a perzsák mellé. Az agg görög, a vén angol és a koros perzsa együtt olvastatnak el az örökifju némettel.

Majd nyáron.

Mennyit pofáztak az emberek két évig valami Alagut című regényről! Szégyenletes, hogy a cselédséged már olvasta, te nem olvastad, s csak nem halhatsz meg anélkül, hogy tudnád, mit irt bele az Alagutba Pinzeffi Bernát, külföldön élő hazánkfia. Az Alagut beszereztetik és Homér mellett elfoglalja az őt megillető helyet, amely nem illeti meg őt.

Ezeket *okvetlen* elolvasod nyáron. De ha futja időből, — és miért ne futná, hi-

szen nyarallasz? — jó volna már egyszer elolvasni egy Molière-darabot; nagyon híresek. Wilde paradoxonait is nagyon szeretnéd utánozni; mások már nem utánozzák, kimentek a divatból; valamit elolvasol a csodaszép Wildetől is. Meg memoárokat is olvasnod kéne, francia memoárokat, hogy Pompadour márkizt asszonyomnak szólító hasd írásaidban s az Ampir szalónjairól úgy beszélhess, mintha nem egy pesti kávéházban töltened egész feketére füstölt, izr. rövidárkereskedősegédi életedet, hanem ylang-ylang illatu kerevetes pompók fodros bodraiban. Memoárok lesznek beszerezve és elolvasva lesznek s egy kötet Nyelvőr is, legalább 1884-ből, hogy *ilyen* régi magyar nyelven tudd beszéltetni finom franciáidat.

És Dante pokla?

Ezt így evüött mondod mindig és csak azt tudod belőle, hogy „Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!“ Jó volna ezt is elolvasni, ha már a Purgatóriumra, meg a Menyországra nem futja időből. Beöthy Zsolt a Tragikumról, Gyulai Pál Bánk bánról, Zrinyi Miklós a szigeti veszedelemről, — mindez híres és fontos dolog.

Be a könyvszekrénybe! Majd nyáron.

Nyáron:

A könyvszekrényből a kofferbe. A kofferből a nyaraló asztalára. A nyaraló asztaláról a diván egyik lába alá, mert rövidebb, mint a többi és a diván billegne, ha egy könyvvel alá nem támasztanád. Alátámasztod Firduszival. A levelek is mindig szét akarnak szaladni, befúj a szél. Egy-egy könyvet rájuk nyomatéknak. Goethe és Spencer. Hat-hét kötet szépen leborítja a fehérenemüt. Hogy vasalódjék.

Szóval: nincs könyv haszon nélkül.

Aztán: ki-ki a maga működési körzetéből vissza a kofferbe, a kofferrel vissza Pestre és a kofferből vissza a könyvszekrény sarkába. Majd jövő nyáron!

Nem is igaz. Jövő nyáron ezek már otthonmaradnak. Minek? Tavaly ugyanis velem voltak és jövőre újabb réseket szakít az élet általános műveltségem rozsdás páncélatán.

LISZT A KONFLISON.

A liszt zsákba volt öltözve és bent ült a konflis-kocsiban, a hátsó ülésen. Büszkén és kövéren ült ott, érezte, milyen nagy dolog az, hogy ő most konflison ül és utazik.

— Azelőtt, — mondotta magában — talicskán utaztam vagy kis kézikocsin és szurtos inasgyerekek forgolódtak körülöttem, akik brutális kézzel nyultak hozzám, löktek, taszigáltak, bepizskolták a külső ruhámat s azzal sem törődtek, ha lelki tartalmából egy kevés a ruhámon át kiömlött. Azelőtt sok társam volt, sőt voltak nálam kövérebbek is. Most egyedül vagyok s hallatlanul megbecsülnek engem; finom hölgy és finom ur voltak jelen, mikor a kocsiba beültem és váltig mondogatták a személyzetnek:

— Vigyázzanak, kérem, a lisztünkre.

Miközben a liszt így gondolkodott, a konflis tovagördült a kövezeten és akik látták a lisztet, mind nagyon meg voltak le-

petve és tisztelték őt. Legtöbb ember levette a kalapját. Szegényebbsorsuak szerették volna a ruhája szegélyét megcsókolni, de erről persze szó sem lehetett, mert a konflis-kocsis, érezvén, hogy előkelő utasról van szó, a rendesnél gyorsabb tempóban hajtotta lovát, mely a rendesnél hegyesebbre hegyezte fülét, hiszen látta a beszállásnál, hogy ki az, akit ma rendeltetési helyére kell vinnie. Egy költő is látta a lisztet a konflison s elhatározta, hogy egy szonettet ír erről az esetről, mely nyilván feltűnést fog kelteni az irodalomban, az alaptéma ritkaságánál fogva, mely a fantasztikum erejével fog hatni. A szonett, melynek első strófáját még az impresszió hatása alatt, tehát az élmény vibráló erejével fogalmazta, így kezdődött:

Te, aki ülsz a gördülő kerék felett,
Te karcu tündér-látomás, Titánia,
Kinek csókját sok millió kívánia,
Kinek varázsolod tavasszá a telet?

Itt a költő abban hagyta a költést, mert eszmetársulás révén ebédje elköltésére kellett gondolni s zavarok támadtak.

A liszt pedig továbbgördült a konflissal és a sarkokon a rendőrök szalutáltak

neki. Egy miniszter is látta a lisztet, de nem lévén mellette titkárja, egyelőre csak tanulmány tárgyává tette az esetet s úgy döntött, hogy inkább nem hisz szemeinek és jelentést fog kérni az illetékes ügyosztálytól, melynek nyilván tudomása lesz a hihetetlen tü-neményről.

Egy teozófus, aki hozzá volt szokva a rajongáshoz, meglátván a mellette elsuhanó konflist, így szólt:

— Ó liszt!

A liszt pedig meg volt egy kicsit sér-tődve és ezt mondta magában.

— Micsoda beszéd ez? Én új liszt va-gyok, nem ó, kiki tudhatná rólam, de persze ez a nemzedék már annyira nem ismer, hogy meg sem tudja különböztetni legszembező-kőbb tulajdonságaimat.

Egy újságíró a liszt látása után azon-nal berohant szerkesztőségébe:

— Óriási szenzáció! — kiabált oda-benn. — Egy kolumna helyet kérek, hogy részletesen megírhattam.

És elmondta, hogy mit akar megírni.

A fiatal, törekvő, de magáról megfede-kezett újságírót szerkesztője azonnal és fel-mondás nélkül dobta ki, mert látta, hogy

komoly lapját koholt hazugságok terjesztésére akarja felhasználni.

A polgármestert telefonon értesítették a dologról. Rögtön bizottságot küldött ki a hatósági raktárakba, hogy nézzék meg, vajjon az a zsák liszt, amelyről szó van, nem azonos-e *azzal* a zsák liszttel, amit a főváros lakosságának élelmezésére szereztek be, még két évvel ezelőtt? A bizottság megállapította, hogy személyazonosság nem forog fenn, mert az a zsák liszt, amit a főváros lakosságának élelmezésére szereztek be még két évvel ezelőtt: most is a hatósági raktárakban tartózkodik. Lopás nem történt s ki-mondották, hogy a józan ész törvényei szerint, nem is történhetik, mert az a zsák liszt, amit a főváros lakosságának élelmezésére szereztek be még két évvel ezelőtt: annyira megkukacosodott már, hogy hustalan napokon csak az idevágó miniszteri rendelet flagrans megsértésével fogyaszthatná tolvaja. Erre pedig vállalkozni senki sem merhet.

Mikor a liszt rendeltetési helyére megérkezett, a kapuban ismét az a finom ur és az a hölgy várták, de köröttük már tömeg hemzsegett, mely vezérszónokot választott, ki így üdvözölte a lisztet:

— Mélyen tisztelt liszt! A most lezajló események közepett ketten bírnak alapvető fontossággal az ország belterületein lakó civil-lakosság számára. A liszt és a tiszt. Ne csodálkozz, ha a sorrendet a te javadra bilentem, nevedet előre tévén, mert tisztünk bőven van, tisztképző intézeteink nagyszerűen dolgozván. Ugyanezt nem mondhatjuk el lisztképző intézeteinkről. A tiszték lisztája bő, a lisztek tisztája szük. Engedd hát meg, hogy lábhoz bocsátott fegyverrel üdvözöljünk s egy szívvel-lélekkel kiáltsuők:

— Vigyázz! Lisztelegj!

A liszt válaszolni szeretett volna, de akkor már vállra kapták s lelkes hurrá-kiáltással vitték föl egy ragyogó lakásba, melynek szalonjában, pálmák és egyéb művirágok alatt elhelyezték.

Este, elalvás előtt, a lisztben régi reminiscenciák ébredtek.

— Hm, szólott — most jut eszembe: ebben a városban már tiszteltek engem így. De akkor Ferencnek hívtak és zongoravirtuóz voltam. Lám, hinni kell a reinkarnációban és az evolúcióban is. Menyivel több vagyok most! Vajon mi lesz belőlem még?

Ezzel elaludt. És mélyen és sulyosan aludt, mint... mint egy zsák liszt.

EGY SIITA NAPLÓJÁBÓL.

1.

Katonák ködben.

A völgyben süt a nap, láttam, mikor feljöttem ide, itt fönt azonban köd van, teljes sűrű köd. Tulajdonképpen felhő ez, amiben mozgunk; aki alul van, látja, de mi, akik benne vagyunk, csak ködnek tartjuk. A ködben alakok mozognak. Nyolc ember egy sorban. Először egy lejtő tetején állnak glédában, aztán leszakad egy a sorról és csuszik a lejtőn lefelé. A közepén, vagy lejjebb valamivel, elesik: akkor a lába a levégőbe kerül, látni, hogy egy vékony hosszú vonal van a talpa alatt. Si, vagy ahogy könyvben írják: ski. Katonák tanulnak ide-fönt sielni. Ma van a kiképzés első napja, ma még mindegyik és folyton elesik. Aki nem akar talpra állani a lejtő közepén, annak jó, mert az mint gombóc csuszik le a sik földre.

De aki talpra szeretne állni, az még zuhan vagy nyolcat. A többiek hangosan nevetik.

— Vigyázz, testvér, gyüvök má!

— Odaragadtál, koma!

— Elvesztettél valamit?

És ilyenek repülnek a ködben. Jókedvük van a legényeknek, pedig nem is mind legények, vannak köztük korosabb vitézek is, akik megvernék a gyerekeket odahaza, ha eszükbe jutna, hogy ezt a veszedelmes jószágot felkössék és csuszkározzanak vele a havon. De most meg muszáj tanulni ezt a furesa művészetet, mert kell ez Tirolban nagyon. Meg is tanulják. Három nap mulva már nem potyognak annyit, négy hét mulva úgy csusznak le a hegyről, hogy megijed, aki látja. Pedig rónasági magyarok s ennek a sportnak minden porcikája idegen tőlük.

Féltizenkettőkor raszt van. A sit lecsatolják, boldogan állanak a saját lábukra, szalonna meg kenyér van náluk. Nagyokat nyelnek belőle: kora reggel óta sikálják a havat a nadrágjukkal.

Közéjük csuszom, nekem is si van a talpam alatt. Egy káplár odajön mellém:

— Na uram, — azt mondja és azzal a kezével, amiben a kés van, melylyel a sza-

lonnát vágja, megvakarja a fejét. Aztán hallgat. Aztán hozzáteszi:

— Na uram!

Aztán megint hallgat és eszik. Végre a lábam felé bök a bicskával és így fejezi be:

— Nyavaja törje ki azt is, akinek először eszibe jutott.

És visszamegy az osztagjához.

2.

Mit tud a portás?

Öt percig ültem a nagy puha székben és hallgattam mi mindent kérdeznek az emberek a portástól, akinek kötelessége a feltett kérdésekre kimerítő és okos választ adni:

1. Mikor esik a hó?
2. Miért van felhő a lomnici csucson?
3. Miért nincs a gerlachfalvin?
4. Miért fagyott ma éjjel?
5. Milyen rendszerű az a söprőgép, a mivel a havat eltakarítják?
6. Meddig tartott 1910-ben a szezon?
7. Hol voltak az oroszok, mikor a legközelebb voltak?

8. Hol volt a portás, mikor az oroszok legközelebb voltak?
9. Miért nem halt meg senki, mikor a ciklon ledöntötte az erdőt?
10. Lehet-e az, hogy senkise halt meg?
11. Ki a legjobb fogorvos Kassán?
12. Vannak-e az idén ródliversenyek Sankt-Moritzban?
13. Hova ment a papa?
14. A kisasszony reggelizett-e már?
15. A bárónénak volt-e láza az éjjel?
16. Kapni-e gyógyszert a patikában?
17. A borbély ecsettel szappanoz-e vagy szabadkézzel?
18. Lent van-e Janó Alsófüreden?
19. Áttörték-e a frontot a németek?
20. Miért nincs a boltban tüsszentőpor?
21. A Mácsi elvitte-e a cipőket?
22. Ismeri-e doktor Stiglicert?
23. Ki a legjobb bobista Magyarországon?
24. Moravec ur a lábát törte vagy csak a veséje szakadt le?
25. Közlekedik-e a sikló áprilisban?
26. Terem-e ibolya ősszel a völgyekben?
27. Van-e poloska?

28. De bolha csak van?
 29. Mire használják a fenyőfa kérgét?
 30. Mister Burns angol állampolgár vagy amerikai?
 31. Igazán harminc milliója van a Libuc-családnak?
 32. Lesz-e mákostészta ebédre?
 33. Miért nyögött a szomszédom ma reggel?
 34. Van-e poloska?
 35. Kék alsószoknyát lehet-e itt venni?
 36. Van-e poloska?
 37. Jó-e az aszpirin csigolyarándulás ellen?
 38. Van-e poloska?
 39. Létrejöttek-e partik tavaly a Tátorában?
 40. Van-e poloska?
- A portás minden kérdésre válaszolt.

3.

Levélcímek.

Fent a hegyben, említettem már, skitanfolyam van katonák, honvédkatonák számára. Így hívják: *Magas alpesi ski tanfolyam*, és különítményekre van osztva. A

katona ideérkezik és megírja haza a címét. Magas alpesi ski tanfolyam . . . különítmény, Tarpatakfüred, Tátrafüred mellett. A szülő, a testvér, a rokon, a baba aztán levelet ír. Láttam ezt a postát és élvezettel olvastam a változatokat, amik a magas alpesi ski-tanfolyamból lettek. Mert ebből a négy szóból csak kettő érthető a magyar számára, a *magas* és a *folyam*. A különítmény is meglehetősen érthetetlen. Csak a *különt* vagy a *különit* igét értik belőle, a továbbképzést már nem. A legtöbb levélíró így címez:

Magas alpesi sik tan fojam

Igy elég értelmes a dolog, a sik is magyar szó, a folyam is. Van ilyen is

Magas alpesisi tar fojam

A legszebb ez (a feladó emlékezetből állította össze a címet):

Magas alpesi fürdő és kin fojam

Volt ez is:

Magas alpesi sikfojam, Ménfüred

Ez a *mén* a különítményről vált le. A posta mégis idetalál, mert a postának külön érzeke van az ilyesmihez. Láttam ezt (oláh szülők írhatták, nem tudván jól elolvasni a levélben közölt címet):

Tanparakfünd, Tatnapüünd

És ez a levél is idejött, a többivel együtt.

Maguk a levelek pedig arról tanuskodnak, hogy a rokonoknak halvány sejtelmük sines arról, hogy mi is az a folyam, amiben az ő katonájuk fürdik, ami magas is, alpesi is, sik is, meg patak is. Ez az egész fürdés hosszú léceken történik, botokkal. Nagyon furesa.

4.

Az untauglih.

Alkalmatlan bácsi, aki kövér és kopasz már, feleségével idejött a hóba, hadd lássa az asszony is, hogy milyen a téli élet a Magas-Tátrában. Hát ilyen. Hó van és azon az emberek csuszkároznak. Alkalmatlan bácsi nem vesz részt ezekben a gyerekes dolgokban, mert csak egy nyaka van s azt hiszi, hogy fontos, hogy az az egy ki ne törjön. Ezért csak nézi a sportot és nagyon-nagyon nem helyesli. No, mert nemcsak nők ülnek szánkákön, hanem férfiak is. S nemcsak a nőknek, hanem a férfiaknak is piros az arcuk, jó a kedvük, ragyog a szemük. Még mielőtt kinyitná a száját, látszik, hogy Alkalmatlan bácsi, aki biztos a maga dolgában, ezt gondolja:

— Nézd, ezek a férfiak! Ahelyett, hogy meghalnának értem a fronton, itt töltik hiábavalóságokkal az időt. Disznóság!

Egy szán épen Alkalmatlanék előtt dül fel. Egy fiatalember meghengeredik a hóban, aztán talpra áll. Sudár-gyerek, szélesvállu.

Alkalmatlan bácsi nem állja meg, hogy ne szóljon a feleségének és pedig nem is halkan:

— Kár, hogy nem ütötte meg magát. Aki a hóba fekszik, befekhetne a lövészárókba is. Egy ilyen atléta!

Az atléta megfordul és néhány lépést tesz a kövér és kopasz felé. Aki nem ijed meg. Látszik, hogy nem fél. Mert ha akármi történik: ő úgy följelenti ezt a sudár szélesvállut, mint a pinty. Aztán verekedhet az oroszokkal, ez olaszokkal, az albánokkal . . . akikkel tetszik neki. Na ja. Alkalmatlanné már nem ilyen biztos az ügyben. Kicsit huzza a kövért:

— Frigyes, gyerünk innen.

De a szánkás fiatalember már megszólalt, lőtávolságon kívül, pofon nélkül. Csak hanggal:

— Kedves jó uram, ne tessék rám haragudni. Én a Doberdóról jöttem haza,

két heti szabadságra. De voltam Valjevóban is tavaly és voltam Breszt-Litovszknál is. Van két sebem és három kitüntetésem. Tessék elnézni, hogy most így bolondozom.

És meghajtja magát és tovább megy.

Alkalmatlanné halkán szól:

— Látod, Frigyes, látod.

Frigyes azonban válaszol:

— Itt a hóban mindenki azt hazudja, amit akar.

Este a hallban a sudár szélesvállun kapitányi egyenruha van. A mellén kitüntetések. Aj.

Alkalmatlan ur vacsora után, fenn a szobában így beszél feleségéhez:

— Fiam, elmegyünk innen. Ez a klíma nem jót tesz az én asztmámnak.

ERDŐ MELLETT.

— *Mélázás.* —

Nem muszáj, ó, nem muszáj az erdőt teledalolni, emberek! Mily téves eszmekörben éltek, midőn az hiszitek, kötelesek vagytok, az erdei ösvényre érve, így zengeni:

Ezt a kerek erdőt
Járom én...

Ettől az erdő nem lesz sem kerekebb, sem szögletesebb, egyáltalán nem ölt semminő formát, s egyébként is térképészek hivatvák az erdő alakjának meghatározására.

Elöttem fölöslegesnek látszik ennek danolása is:

Zöld erdőbe járni
Roppant kellemes

Elég ezt, mint tényt, prózában, csendesen, magatok közt megállapítani, nem kell zenei hangokat és harsányságokat alkal-

mazni, hogy én is megtudjam, amit ugyanis tudok és ami különben nem is igaz, mert zöld erdőben járni csak addig kellemes, amíg csak járnak a zöld erdőben és nem éneklük is a zöld erdőben, hogy zöld erdőben járni igen kellemes.

Nemcsak gyermekdal, hanem gyermekes felfogás is ezt elfújni:

Erdő mellett
Nem jó lakni,
Mert sok fát kell
Hasogatni.
Tizenhárom ölet
Meg egy felet,
Megölel az engem,
Aki szeret.

Erdő mellett, drága dalnokok, nem azért nem jó lakni, mert ott csakugyan fát kell hasogatni, sokat, hanem mert aki erdő mellett lakik, hallja, hogyan nótázzák, hogy erdő mellett nem jó lakni. Fahasogatásról szó sincs, szó sem lehet, az erdészeti törvények szépen elbánnának az olyan emberrel, aki csak azért áll neki fát hasogatni az erdőben, mert ő erdő mellett lakik. Jogállamban élünk és nem erdőben. Valahányszor a tizenhárom és fél öl fát hallom, mindig boszankodom és nevetek, mert ennyi fa

a mai viszonyok közt megfizethetetlen. Nem valószínű, hogy a német császár arról álmodozni merjen, hogy ő tizenhárom és fél öl fával mostanság összefüggésbe kerülhet.

Teljesen hamis ez:

Felleg borult az erdőre...

Nem átkozlak, ne félj tőle!

Mikor ugyanis ti ezt éneklitek, akkor nem borult felleg az erdőre. Ha borult volna, ti már régen hazaszaladtatok volna a sóhajtó, nyögő erdőtől való féltetekben. Többi dalaitok, melyek most nem jutnak eszembe, míg holnap délután újra felém nem zengitek őket az erdőből, szintén nem szükségleteim nékem.

Magára az erdőre vonatkozó dalok sem.

Hát még a *Hoppsza Sári*, a *Kenczeficzelni* és a *Czintányéros!* Ezek ellen még határozottabban tiltakozom. Hoppsza Mókus, vagy Hoppsza Czinke még illenék valahogyan a helyzethez, de a fenyőfák és a Hoppsza Sári teljességgel diszharmonizálnak. A kenczeficzelni: tulságosan bizonytalan eredetű ige ahhoz, hogy az erdőbe bele lehessen énekelni és a Czintányérosnak — tessék elhinni nekem — semmi értelme nincsen.

Tessenek bemenni az erdőbe és ott

lehetőleg némán méltóztassatok sétálni. Az erdő tudniillik, melynek házam mögött elterülhetni vanszerencéséje, közös tulajdonunk, nektek és nekem. Nincs jogotok az erdőt, mely az enyém is, önkényesen úgy megváltoztatnotok, hogy én hasznát ne vehessem. Én bemegyek az erdőbe és hagyom őt magam fölé borulni, zöldelni, zizegni, zörögni, kedve és tudása szerint. Lényegbeli változást én az erdőn elő nem idézek. Ti ellenben dalaitokkal meghamisítjátok s eredeti célzataitól eltérítitek az erdőt. Mely kétlábu dalosokra terveztetett ugyan, de nem kétlábu tollatlanokra. Aki tehát az erdőben mégis dalolni óhajt, legyen szíves, másszon a fára s szöveg nélkül daloljon, akkor se befejezett melódiákat, hanem legfeljebb ugynevezett motivumokat, mert tudtommal, és az ornitológia tudtával, madár befejezett, a tonikára visszatérő melódiákat nem produkál. Az erdőben, ó emberek, ti sem tehetek többet, mint a madarak, sőt hogy annyit tegyetek, azt is elengedem.

Mert vannak a tollas dalnokok, egyszerűbben: tollnokok közt is olyanok, akik nagyon ellenemre működnek. Ilyen például a kulcsár madár, — nem kell a Brehmben

keresni, én adtam neki ezt a nevet — mely számomra csaknem kibírhatatlan. A füttye olyan, mintha kulcsot csörgetne, és pedig nem egyszerűen, hanem úgy, mintha egy csomó kulcsot feszes dróthoz csapkodna. Ezt a madarat be kellene zárni kulccsal s csak azokban az órákban kibocsátani, amikor . . . de minek kiereszteni az ilyen madarat? Ugyancsak csinálni kellene valamit másik társával, a furó-madárral, mely a csalódásig hiven utánozza azt a hangot, amit acélfuró ad, mikor acéllemezt próbál — egész hiábavalóan — átfurni. Annál is inkább csinálni kellene valamit velük, mert nemcsak én nem állom őket, hanem a többi, igazi énekes madarak sem, akik, mihelyt a Kulcsár és a Furó elkezdik rémes munkájukat, azonnal a szomszéd völgybe menekülnek s onnan hangicsálnak csak halkán és halványan, úgy hogy a legagyobb fülmegfeszítéssel hallhatók belőle valamit.

Ha ezt is tekintetbe veszitek, kedves be-kerekerdő-járók, akkor talán nem haragusztok, ha így riadok be az erdőbe:

— Csendet kérek!

Mert ha csend nem lesz, erdőkerülőt csináltok belőlem, ami nagyon fájni fog édesapámnak, aki az írói pályára szánt.

Szánom, hogy szánt.

BRAVO HERR GABOOR !

Rabóhidvégi Porpáczy Lajosnak hívják azt a kedves embert, akiről ezzennel írni akarok. Ugy-e, milyen szép neve van? S még szebbnek fogják találni a nevét, ha megmondom, hogy Rabóhidvégi Porpáczy Lajos, e gyönyörűen zengő magyar neve ellenére is, csak most tanul magyarul. Mert német ember ő, csak az apái voltak valamikor magyarok, ő elszármazott Németországba s csak most került vissza a Tátrába, ahol én ski-futást tanultam tőle. Mert ski-mester ő, Rabóhidvégi Porpáczy Lajos és nagyszerű mestere a mesterségének. Majd mingyárt elmagyarázom.

A ski, amelyről én már egy egész könyvet irtam, (a *Hatalmas vadász* címűt, melyet ezzennel ajánlok Uraságod b. figyelmébe) két deszkaszál, amit az ember a lábára köt, hogy havas lejtőkről lecsuszszék vele, úgy, ahogy erre Rabóhidvégi Porpáczy Lajos megtanítja. Sok esinja-binja van

ennek a csuszásnak, de ha megtanulta valaki: végül nagy öröme telik benne. Tessék elképzelni egy meredek hegyoldalt, hóval fedettet, olyan meredeket, hogy ön, szegény civil ember, elszédül, ha lenéz rája. De én, ski-ember, nekiszaladok a lejtőnek és szépen leivelek rajta, de úgy, hogy nézni is gyönyörűség. T. i., amikor már tudom, hogy hogyan kell. Addig bizony csunyán csinálom, görbe a hátam, ferde a derekam, bizonytalan a mozgásom. A meredek lejtő alján áll Rabóhidvégi Porpáczy Lajos, a ski-mester és várja, hogy lefelé indulok. És hangos kiáltásokkal kíséri mozgásaimat. Az első ivemnél felkiált:

— Pfuj, Herr Gaboor!

Restellem magam és összeszedem az erőmet és az ügyességemet. A második iv úgy látszik jobban sikerült. Aztán tovább csinálom az iveket; nagy sebességgel siklom alá a hegyoldalra. Egyszerre csak a tátrai kék levegőbe, a szikrázó napfény alá beharsan:

— Bravo, Herr Gaboor!

Melegem lesz tőle, olyan jól esik; pedig csak bolondságról van szó arról, hogy tudok-e „bógnizni“ a hegyoldalra, mégis jól esik, nagyszerűen esik, pillanatokra boldog-

nak érzem magamat s most már érzem, hogy a többi ivet igazán gyönyörűen rajzolom a hóra.

— Kreuz hohl! Kopf hoch! — kiáltja lent Rabóhidvégi Porpáczy Lajos, vagyis azt kívánja, hogy a derekam tartsam egyenesen, a fejem magasra. Megeselekszem, büszkén, boldogan. És a mester odalent újra elharsogja:

— Bravo, Herr Gaboor!

*

Önök azt hiszik, hogy ezt én hiába mondtam el Önöknek? Dehogy.

Irodalmi pályafutásom hegyes-völgyes vidékén, melynek lejtői szintén sikosak, minden évben vállalok egy-egy leszaladást, de ezt nem csak Rabóhidvégi Porpáczy Lajos, hanem sok-sok ember, kritikusok, pályatársak, publikum nézik végig. És én csinálom a „bógnit“... igyekszem szépen csinálni, hogy necsak nekem, de nekik is örömeük teljék benne.

Amíg nem tudtam, addig harsányan zengett felém:

— Pfuj, Herr Gaboor!

(Még jó lett volna, ha ilyen szépen mondták volna.)

De most már tudnom kell, érzem, hogy

tudom; talán megtanultam, talán már azelőtt is tudtam, csak nem tudtam megmutatni. És csinálom az ivet... A lejtő sikos... hideg van, nagyon hideg — itt nem süt a tátrai arany nap — és mikor már nagyon benne vagyok és amikor már biztosan érzem, hogy a „bógni“ szép, okvetlenül szépnek kell lennie, akkor a levegőbe feszítem a fülem... hallani akarok valamit, hogy a következő ivet legyen kedvem még-szebben csinálni... És most is csak pfuj van. Mindig csak pfuj. Látszik ugyan, hogy tetszik nekik, hogy nehéz nekik pfujt kiabálni, de azért mégsem kiabálnak egyebet...

Ámbár biztos, hogy egypár igazán-szép bógnit is csináltam!

És mégis, tizenöt esztendő óta soha, soha, soha, énfelém nem kiáltották őszintén, melegen, szeretettel, buzditóan:

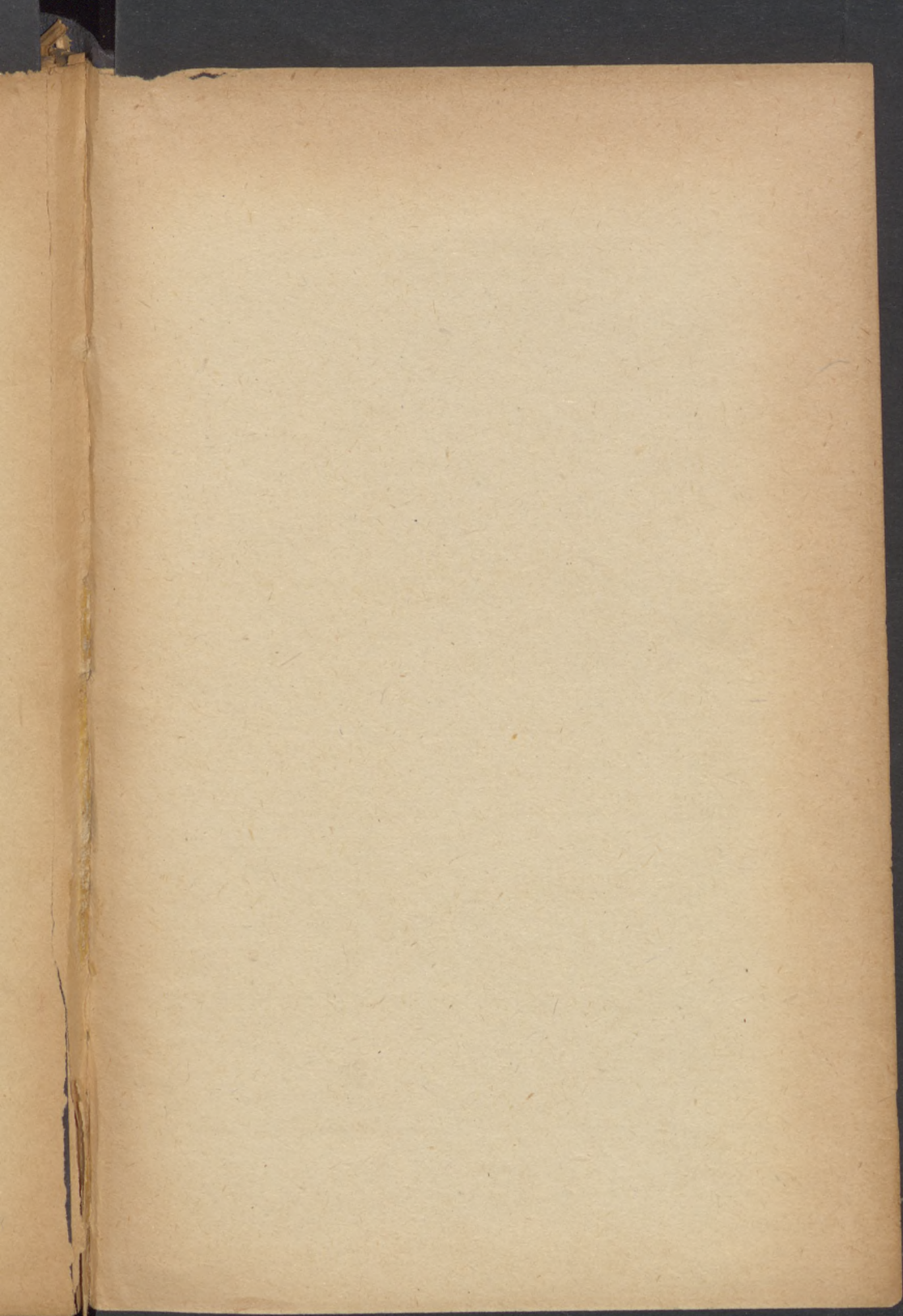
— Bravo Herr Gaboor!

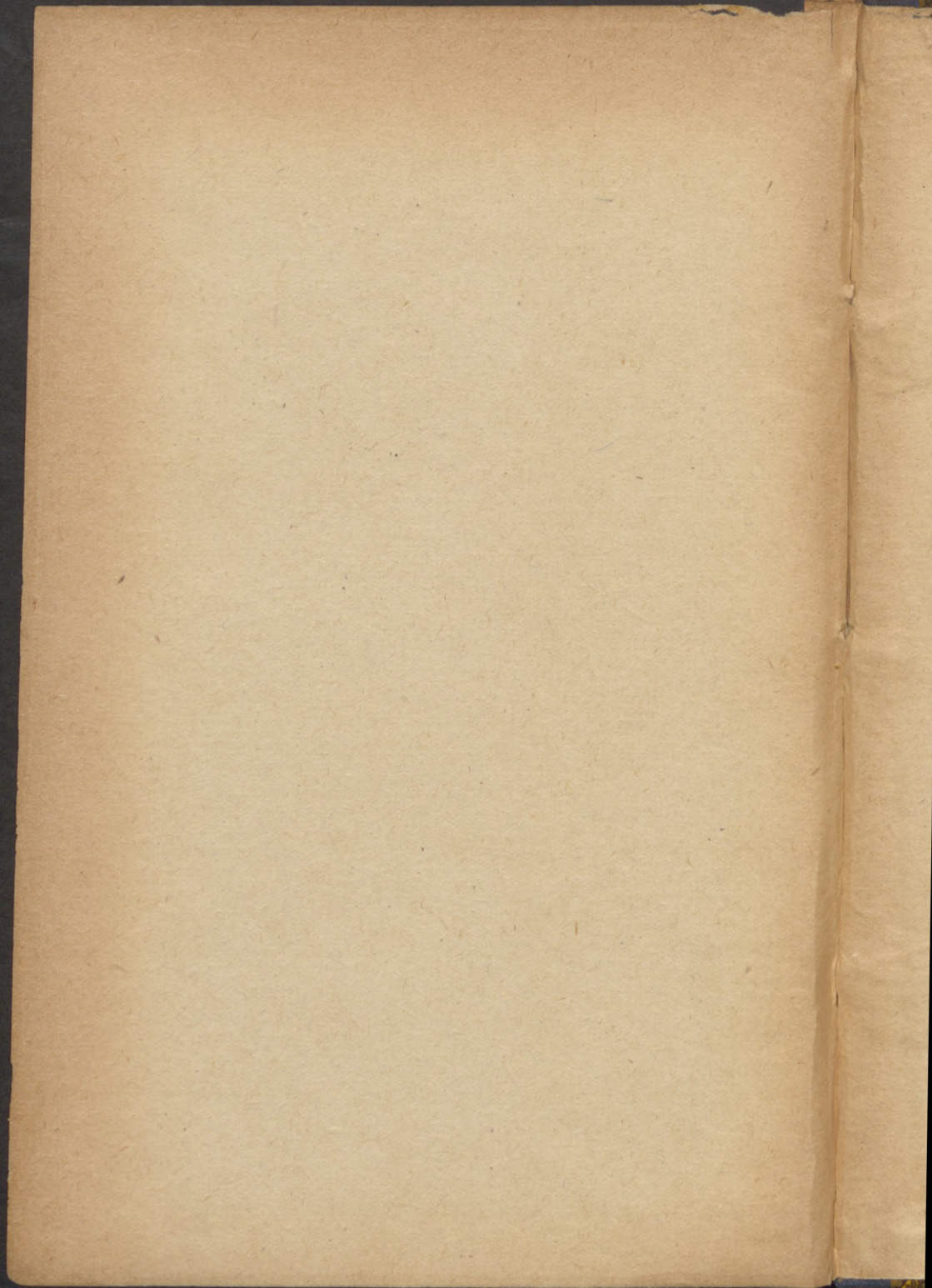
Apró tréfának látszik ez. Pedig nagy szomorúság.

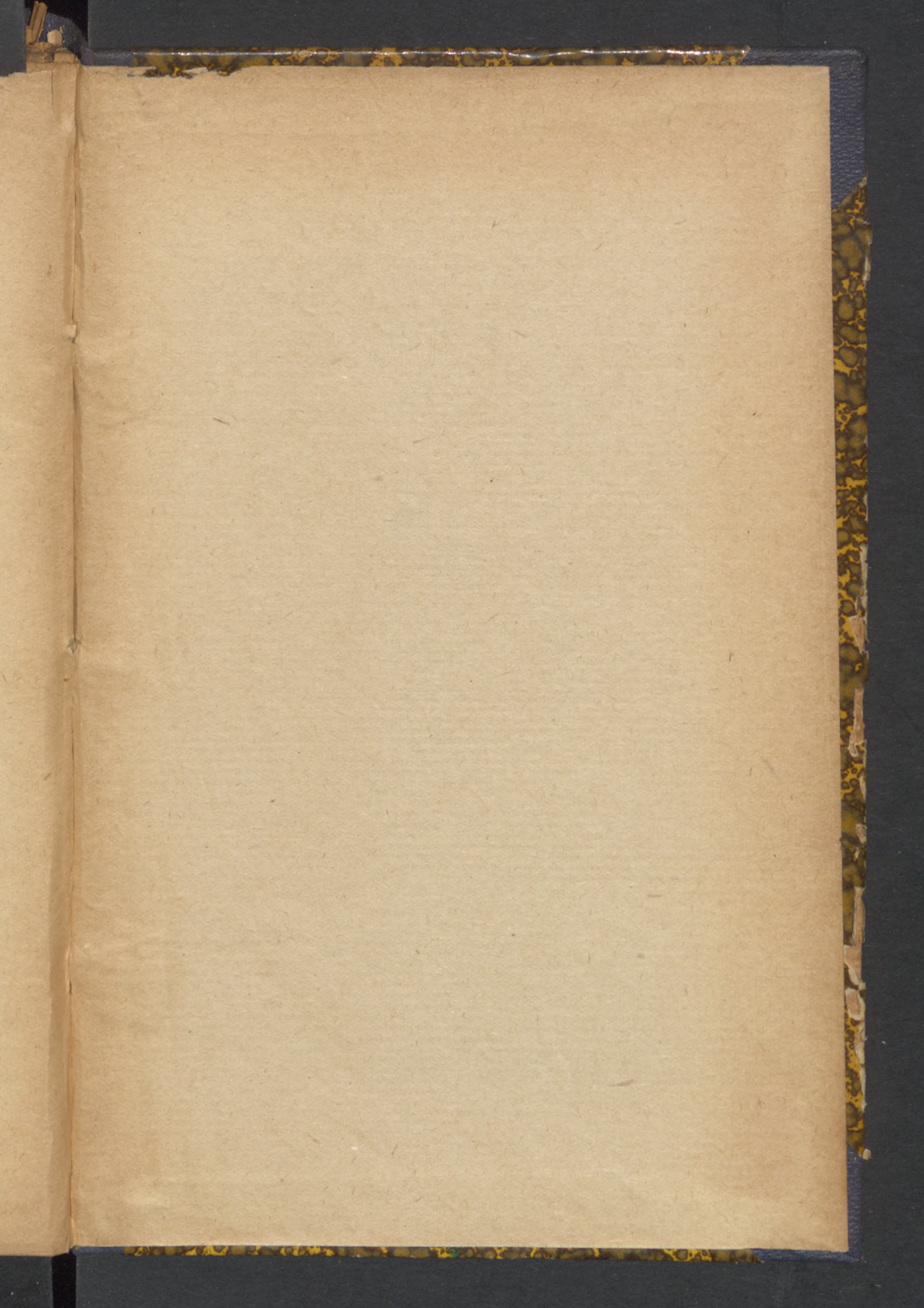
TARTALOM.

	Oldal.
Hogy érintkezzünk egymással ?	3
Gümő	31
Utazásaim	34
Blice	45
A hordár, az inas és a logika	54
A pintyőke	58
Avatás	67
Sacré-Colur	71
A kinfentes	80
Könnyen elfelejthető dolgok	83
Legenda a háláról	96
Bida Mája	101
Szegényke	109
Nyári sportok	113
Liszt a konflison	129
Egy siita naplójából	133
Erdő mellett	142
Bravo Herr Gaboor	147

Gábor
Vidám
könyv

N. M.